



Pitkospuilla – jatkuvan oppimisen poluilla

Lapin aikuiskoulutusstrategia 2020

MARJA KIVEKÄS

Lapin elinikäisen oppimisen ja ohjauksen
yhteistyöryhmä

Pitkospuilla – jatkuvan oppimisen poluilla

Lapin aikuiskoulutusstrategia 2020

MARJA KIVEKÄS

Lapin elinikäisen oppimisen ja ohjauksen yhteistyöryhmä

ELINVOIMAA ALUEELLE 8 | 2012

**Pitkospuilla – Jatkuvan oppimisen poluilla.
Lapin aikuiskoulutusstrategia 2020.**

Lapin Aikuiskoulutusstrategia on tehty osana Lapin korkeakoulukonsernin toteuttamaa Lapin aikuiskoulutuksen toimintamallin kehittämishanketta.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kansikuva: Hannu Huovila/Vastavalo

Painotalo: Kopijyvä Oy

ISBN 978-952-257-618-7 (PDF)

ISSN-L 2242-282X

ISSN 2242-2838 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-618-7

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Esipuhe

Pitkospuilla – Jatkuvan oppimisen poluilla, Lapin aikuiskoulutusstrategian tavoitteena on linjata aikuiskoulutuksen kehittämistä Lapissa lähivuosina. Strategia jatkaa samalla perinnettä, jossa aikuiskoulutuksen kehittämistä on tarkasteltu Lapissa maakunnallisesti noin kymmenen vuoden välein. Lapin läänin aikuiskoulutus suunnitelmalla valmistui vuonna 1992 ja siinä linjattiin aikuiskoulutuksen kehittämisen painopisteitä vuosittain loppuun. Aikuiskoulutus oli laajentunut huomattavasti 1980-luvulla, mutta aikuiskoulutuksen kenttä oli varsin hajanainen. Suunnitelmassa ensimmäistä kertaa selvitettiin laajalaisesti aikuisopiskelua Lapin läänissä ja asetettiin yhteisesti aikuiskoulutukselle kehittämistavoitteita. 1990-luvun luvun taloustaantumasta aiheutti tarpeen linjata uudelleen aikuiskoulutuksen kehittämistavoitteita. Aikuiskoulutus Lapin kehittäjänä, Aikuiskoulutuksen kehittämisen suuntaviivat Lapissa vuoteen 2003 valmistui vuonna 1999. Tämä strategia perustui jo elinikäisen oppimisen tavoitteiden edistämiseen ja toteuttamiseen Lapissa.

Koulutuskenttä on ollut suuressa murroksessa viime vuodet. Koulutuksen rakenteet ovat muuttuneet radikaalisti ja samanaikaisesti koulutusmäärät ovat kasvaneet huomattavasti. Tänä päivänä ollaan jälleen uuden myllerryksen partaalla. Koulutuksen resursseja tullaan leikkaamaan huomattavasti lähivuosien aikana. Samanaikaisesti Lapin elinkeinoelämän tulevaisuuden odotukset ovat positiiviset erityisesti kaivos- ja matkailualojen kehityksen myötä. Työllisten määrän odotetaan kasvavan kuluvalle vuosikymmenellä usealla tuhannella henkilöllä. Työvoiman kysynnän kasvu sekä samanaikainen työvoiman ikärakenteesta johtuva eläköitymisen kasvu uhkaa johtaa osaavan työvoiman saatavuusongelmiin jo lähitulevaisuudessa. Tässä tilanteessa on erityisen tärkeää, että käytettävissä olevat aikuiskoulutusresurssit kyetään suuntaamaan mahdollisimman tehokkaasti palvelemaan niin työ- ja elinkeinoelämän koulutustarpeita kuin myös aikuisten omia yksilöllisiä koulutustarpeita.

Lapin aikuiskoulutusstrategia on syntynyt laaja-alaisen keskustelun ja työskentelyn tuloksena. Strategiatyö on osa Lapin korkeakoulukonsernin toteuttamaa Lapin aikuiskoulutuksen toimintamallin kehittämishanketta. Hanke on rahoitettu Euroopan sosiaalirahastovaroin. Lapin elinikäisen oppimisen ja ohjauksen yhteistyöryhmä on toiminut strategiatyön johtoryhmänä. Yhteistyöryhmä asetti työtä varten erillisen työjaoston, joka on linjannut työtä aktiivisesti koko prosessin ajan. Strategiatyön perustana ovat olleet kolme työpajaa, joiden tuloksena strategiaan on saatu hyvin sisältöä. Kaikkiaan prosessiin on osallistunut noin sata henkilöä eri koulutusorganisaatioista, alue- ja paikallishallinnosta, työ- ja elinkeinoelämästä sekä järjestöistä. Myös eri tahojen lausunnot strategialuonnoksesta ovat täydentäneet työtä. Suurin vastuu strategian laadintaprosessissa samoin kuin sen kirjoittamisessa on ollut hankkeen projektipäällikkönä toimineella Marja Kivekkäällä. Kiitos kaikille omaa osaamispanostansa strategiatyöhön antaneille.

Aikuiskoulutusstrategia on tarkoitettu niin aikuiskouluttajien ja aikuiskoulutusorganisaatioiden kuin myös työ- ja elinkeinoelämän ja muiden aikuiskoulutuskenttään kuuluvien tahojen käyttöön. Aikuiskoulutusstrategiassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää ennen kaikkea tiivistä alueellista verkostoitumista eri aikuiskoulutusorganisaatioiden kesken kuin myös elinkeinoelämän kanssa. Vastuu esitettyjen toimenpiteiden käynnistämisestä on koulutuksen järjestäjillä, aluehallinnolla sekä muilla toimeenpanovaltaa omaavilla tahoilla mutta ennen kaikkea se on kaikilla toimijoilla yhteisesti. Vain yhdessä toimimalla voidaan asetetut tavoitteet saavuttaa.

Rovaniemellä 31.8.2012

Kauko Kunnari

Elinikäisen oppimisen ja ohjauksen yhteistyöryhmän puheenjohtaja

Lapin ELY-keskus

Sisältö

ESIPUHE	5
LAPIN AIKUISKOULUTUKSEN VISIO 2020	9
Visio 2020	9
Strategian arvoperusta	9
Aikuiskoulutuksen painotukset ja tavoitteet vuoteen 2020	10
LAPIN AIKUISKOULUTUKSEN NYKYTILANNE	12
Aikuiskoulutuksen määritelmä	12
Aikuisopiskelun toimintaympäristö	13
Lappi aikuiskoulutuksen toimintaympäristönä	14
Aikuiskoulutuksen toimijat Lapissa	15
Aikuiskoulutuksen kehittäminen Lapissa	17
STRATEGIAN TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	19
Kriittiset menestystekijät	19
Toimenpidekokonaisuudet	21
Maakunnan ja sen asukkaiden yhteisöllisyyden, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin edistäminen	22
Maakunnan osaamisen vahvistaminen	22
Aikuiskoulutukseen liittyvän tutkimuksen ja ennakkoinnin kehittäminen	23
Aikuiskoulutuspalvelujen sekä verkostoitumisen edistäminen.....	24
Aikuiskoulutuksen pedagoginen kehittäminen	25
STRATEGIAN TOIMEENPANO	27
TAUSTA-AINEISTO	28
KUVAT JA TAULUKOT	29
LIITTEET	30



Lapin aikuiskoulutuksen visio 2020

VISIO 2020

Suomen huipulla - Lapissa on laadukkaat ja joustavat jatkuvan oppimisen pitkospuut, jotka takaavat tulevaisuuden osaamisen, työn ja hyvinvoinnin.

Suomen huipulla – Lapissa...

Lappi sijoittuu maantieteellisesti Suomessa ylös pohjoiseen — huipulle. Pohjoiset olosuhteet asettavat haasteellisen toimintaympäristön aikuiskoulutukselle. Lapissa toteutetaan yhdessä yhteisiin päämääriin pyrkien laadukasta aikuiskoulutusta.

...on laadukkaat...

Laadukas aikuiskoulutus on asiakaslähtöistä ja osuvaa. Lapin aikuiskoulutus vastaa työelämän tarpeisiin kouluttamalla osaavia työntekijöitä ja vahvistamalla jokaisen oppijan osaamista. Laadukas koulutus edellyttää osaavia kouluttajia, monipuolisia oppimisympäristöjä, työelämälähtöisyyttä sekä aikuiskoulutuksen integrointia maakunnan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.

...ja joustavat...

Lapin aikuiskoulutus mahdollistaa joustavuuden opinnoissa, on reagoitiherkkä ja valpas huomaamaan työelämän ja opiskelijoiden muuttuvat vaatimukset. Aikuisopiskelijoille joustavuus tarkoittaa opintojen sovittamista elämäntilanteisiin sekä aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Joustava koulutus tarjoaa työ- ja elinkeinoelämälle sen kulloinkin tarvitsemää osaamista.

...jatkuvan oppimisen pitkospuut...

Oppimista tapahtuu jatkuvasti niin yksilö- kuin myös ryhmä- ja organisaatiossa. Tavoitteena on, että kaikki opittu voidaan tunnistaa ja tunnustaa. Jatkovaa oppimista tuetaan verkostoimaisesti toimivalla tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelulla (myöhemmin TNO-palvelut). Pitkospuut kuvaavat Lapin aikuiskoulutuksen kokonaisuutta, lappilaisittain mättäältä mättäälle kulkemista tuettuna ja ohjattuna.

...jotka takaavat tulevaisuuden osaamisen, työn ja hyvinvoinnin.

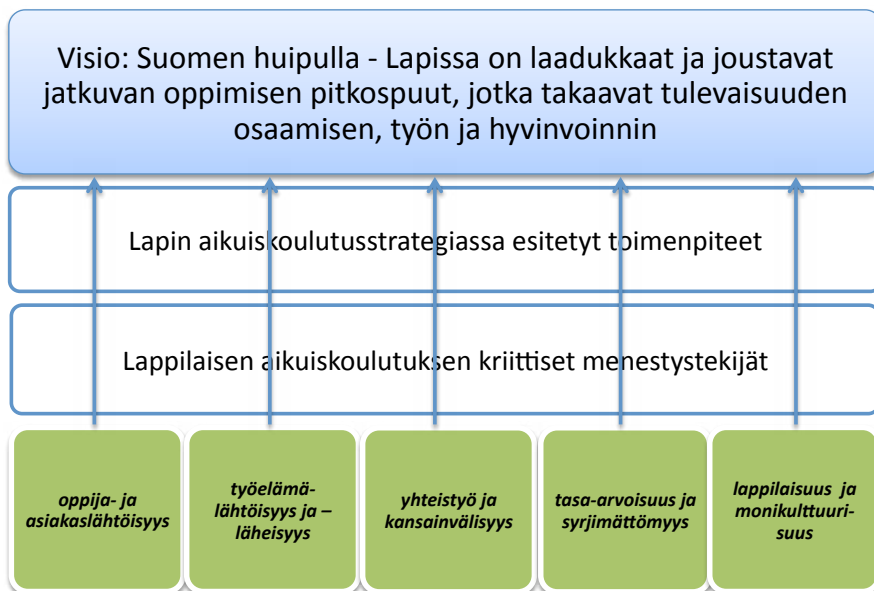
Aikuiskoulutusta kohdistetaan niille aloille, joilla turvataan Lapin maakunnan menestyminen ja yritysten kilpailukyky sekä maakunnan asukkaiden työllistyminen ja hyvinvointi. Maakunnan menestyminen riippuu siitä, miten omaksutaan tulevaisuuden osaamisvaatimukset kuten kansainvälistyminen, verkostoissa toimiminen, erikoistuminen, monialaisuus sekä luovuus.

Lapin aikuiskoulutusstrategian päätehtävä on tukea Lapin maakunnan ja sen asukkaiden osaamisen, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin vahvistamista. Strategiassa esitetyillä toimenpiteillä vastataan aikuiskoulutukseen kohdistuviin globaaleihin, yhteiskunnallisiin ja maakunnallisiin tulevaisuudenhaasteisiin kuten osaamisvaatimusten muuttumiseen, talouden ja elinkeinoelämän muutoksiin sekä väestö- ja työllisyyskehitykseen.

Strategian arvoperusta

Strategiassa läpileikkaavina aikuiskoulutuksen arvoina ovat *oppija- ja asiakaslähtöisyys, työelämälähtöisyys ja -läheisyys, tasa-arvoisuus ja syrjimättömyys sekä yhteistyö ja kansainvälisyys*. Arvot näkyvät Lapin tulevaisuuden aikuiskoulutuksessa. Tavoitteena on kehittää aikuiskoulutuspalvelut vastaamaan niin asukkaiden kuin yritysten ja laajemmin koko maakunnan tarpeisiin. Palvelujen tulee olla työssä ja työelämän ulkopuolella olevien kuin myös yritysten ja organisaatioiden saatavilla olevia matalan kynnyksen palveluja. Palveluja ja koulutusta kehitetään ja suunnitellaan yhteistyössä koulutusorganisaatioiden, työelämän, opiskelijoiden, aluehallinnon ja muiden asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyö korostuu kaikessa aikuiskoulutuksen kehittämistyössä. Lapissa kolmen rajanaapurimaan vuoksi myös kansainvälinen yhteistyö on luonnollista.

Näiden neljän arvoparin rinnalle voi nostaa vielä *lappilaisuuden*, jota kuvaa sitkeä, työeläis, sitoutunut ja luova ”tekemisen meininki”. Lappilaisuuteen liittyy myös *monikulttuurisuus* niin saamelaiskulttuurin kuin kolmen rajanaapurin ja maahanmuuttajien myötä. Lapissa monet kulttuurit kohtaavat, mikä on maakuntamme rikkaus.



KUVA 1. Lapin aikuiskoulutusstrategian arvoperusta.

Aikuiskoulutuksen painotukset ja tavoitteet Lapissa

Lapin aikuiskoulutusstrategiaa on tehty laajassa yhteistyössä marraskuun 2011 ja kesäkuun 2012 välisenä aikana. Strategiaprosessin aikana on ollut useita työpajoja ja työkokouksia (liitteet 1 ja 2). Ensimmäisen työpajan tuloksena määriteltiin Lapin aikuiskoulutuksen painotukset vuonna 2020. Aikuiskoulutus on *jatkuvaa oppimista tukevaa, laadukasta, osuvaa, ennakoivaa, osaamista ja hyvinvointia vahvistavaa, yhteisöllistä sekä verkostoitunutta*.

Jatkuva oppiminen

Oppimista tapahtuu jatkuvasti ja kaikkialla. Jatkuva oppiminen sisältää niin yksilöiden kuin laajemmin organisaatioiden, työelämän ja ryhmien oppimisen. Elinikäinen oppiminen on osa arkea, jolloin oppiminen työssä ja vapaa-ajalla asettuu formaalin oppimisen rinnalle. Oppimisen ohjaamisesta ja johtamisesta tulee uudenlainen työn muoto samalla kun oppiminen ja kehittyminen tulee osaksi tämän päivän elämää. Jotta yksilöiden oppiminen muuttuisi yhteisön osaamiseksi ja yhteiseksi oppimiseksi, tarvitaan toimintaympäristö, jossa uuden tiedon hakemista, toisiltaoppimista ja osaamisen jakamista johdetaan ja tuetaan.

Tässä aikuiskoulutusstrategiassa jatkuvaa oppimista lähesytään yksilöiden ja organisaatioiden yhteisen kehittämisen kautta. Sen ytimenä on työskentely oppivissa ryhmissä ja yhteisöissä. Jatkuva oppimisen tukeminen nähdään yksilöiden elinikäisen oppimisen tukemisena sekä organisaatioiden ja työelämän kehittämisen keinona. Tavoitteena on, että jokainen voi suorittaa opintojaan henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti joustavasti ja siten, että aikaisemmin opittu tunnustetaan ja tunnustetaan. Työelämässä hankittu osaaminen hy-

väksytään osaksi opintoja. Samalla työelämä kehittyy, kun se on koulutuksen lähtökohtana ja aineistona. Jatkuva oppiminen vaatii sekä kouluttajilta että ohjaajilta aktiivista ja systemaattista työtettä.

Koulutuksen laatu

Työelämän nopea muuttuminen, väestön ikääntyminen sekä julkisen talouden kestävyysongelmat ja tuottavuuspaineet edellyttävät, että koulutus tuottaa laadukkaasti, joustavasti ja kustannustehokkaasti työelämän edellyttämää osaamista. Tämä asettaa kasvavia vaatimuksia koulutukselle ja sen järjestämiselle. Ammatillisen koulutuksen päätehtävänä on tuottaa työelämän edellyttämää osaamista, joka turvaa opiskelijan työllistymisen, antaa valmiuksia työelämässä siirtymisiin ja osaamisen uudistamiseen työuran eri vaiheissa. Koulutuksen tehtävänä on myös mahdollistaa työvoiman liikkuvuus ja edistää työntekijöiden osallistumista työelämän kehittämiseen. Koulutuksen, työelämän ja muiden aikuiskoulutuskentän toimijoiden välinen tiivis yhteistyö koulutus- ja kehittämispalvelujen suunnittelussa, toteuttamisessa ja osaamistarpeiden ennakoinnissa on välttämätöntä, jotta turvataan koulutuksen laadukkuus.

Lapin aikuiskoulutuksen tavoitteena on varmistaa työmarkkinoille osaava ja työelämän tarpeisiin vastaava työvoima sekä luoda aikuisille oman osaamisen kehittämisen mahdollisuus. Tällöin edellytyksenä on, että koulutuksen olosuhteet ovat mahdollisimman hyvät: opettajat osaavia, oppimisympäristöt ajanmukaisia ja opetusmenetelmät työelämälähtöisiä/-läheisiä. Koulutuksen laadun mittarina voidaan pitää sitä, kokeeko työelämä koulutuksen vastaavan tarpeisiinsa: onko koulutus ajantasaista? Jotta tämä olisi mahdollista, on edellytyksenä, että koulutuspalvelut ja -tuotteet ovat kunnossa.

Osuva koulutus ja ennakointi

Koulustarpeiden ennakoitintietoa tarvitaan haettaessa ratkaisuja mm. Suomen väestökehityksestä ja maailmantalouden lisääntyvästä vaikutuksesta tuleviin haasteisiin. Valtakunnallisen ja alueellisen ennakointiyhteistyön merkitys korostuu ”Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2011 – 2016” tavoitteissa. Työkäisen väestön vähetessä ja nuorisoikäluokkien pienetessä koulutuksen haasteena on turvata osaamistaso ja työvoiman riittävyys aloittain ja alueittain. Ennakoinnin tavoitteena on opiskelijoiden ohjaaminen sellaisille koulutus- ja ammattialoille, koulutusasteille sekä koulutusmuotoihin, joilla on kysyntää tulevaisuuden työelämässä.

Aikuiskoulutusstrategiassa osuvaa koulutusta lähestytään toisaalta työelämän näkökulmasta, toisaalta yksilöiden näkökulmasta. Tavoitteena on, että aikuiskoulutusta suunnittelevien, toteuttavien ja järjestävien tahojen käytettävissä on niin Lapin kuin laajemminkin Pohjois-Suomen, koko valtakunnan ja Barentsin alueelta ajantasaista ja luotettavaa ennakoitintietoa. Koulutusorganisaatioiden tulee pystyä reagoimaan nopeasti työmarkkinoilla tapahtuviin muutoksiin sekä työnantajien osaamistarpeisiin muuttamalla omia koulutussisältöjään ja -tarjontaan. Lisäksi tavoitteena on, että TNO-palvelut pystyvät antamaan tarvittavaa tietoa koulutuksesta sekä yksilöille että työelämälle.

Osaamisen ja hyvinvoinnin vahvistaminen

Kataisen II hallituksen tavoitteena on nostaa suomalaiset maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2009 suomalaisista työkäisistä 37 prosenttia oli suorittanut korkea-asteen tutkinnon. OECD-maiden vertailussa Suomi sijoittui seitsemännelle sijalle. EU:n kasvustrategian mukaisesti Suomi pyrkii vahvistamaan suomalaista ja eurooppalaista kilpailukykyä, kansalaisten hyvinvointia ja julkisen talouden kestävyyttä.

Lapin maakunnan strategisena tavoitteena on Lapin kilpailukyvyyn ja vetovoiman lisääminen sekä yritystoiminnan ja työllisyyden edistäminen. Aikuiskoulutusstrategiassa osaamisen ja hyvinvoinnin vahvistamisessa korostuu aluelähtöisyys ja aikuiskoulutuksen profiloituminen lappilaisiin ja alueellisiin vahvuuksiin. Lisäksi aikuiskoulutus on merkittävä yksilöiden hyvinvoinnin vahvistaja Lapissa.

Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyyttä voidaan kuvata yhteiskuntavastuun, tasa-arvoisuuden, avoimuuden, yhteistoiminnallisuuden, syrjimättömyyden ja erilaisuuden kunnioittamisen käsittein. Yhteisöllisyys luo yhteenkuuluvaisuutta ja tarjoaa turvaa jäsenilleen. Hyvä yhteisö auttaa jokaista jäsentään toteuttamaan omaa yksilöllisyyttään. Yksilöiden erilaisuus tuo yhteisöön voimaa, jolla rakennetaan yhteistä toimintaympäristöä ja toimintaa.

Lapissa on tavoitteena, että aikuiskoulutuspalvelut ovat matalan kynnyksen palveluja, joihin on kaikilla mahdollisuus päästä ja joissa on hyvä olla mukana ja toimia aktiivisesti. Tasa-arvoisuus, syrjäytymisen ehkäisy, yhteiskuntaan integroituminen, osallisuuden lisääminen ja aktiivinen kansalaisuus sekä yksilöiden voimaantuminen ovat keskeisiä tavoitteita. Yhteisöllisyyttä lisätään aktiivisella yhdessä tekemisen kulttuurilla, jolloin niin työelämä kuin myös opiskelijat otetaan mukaan vaikuttamaan aikuiskoulutuksen sisältöihin ja osallistumaan koulutuksen kehittämiseen. Yhteisöllisyyden lisäämisessä ovat tärkeitä TNO-palvelujen toimivuus sekä mm. maahanmuuttajien kouluttautumismahdollisuudet Lapissa.

Aktiiviset verkostot

Tulevaisuuden työmarkkinoilla korostuvat yhä enemmän ryhmässä tekeminen, monialaisuus ja moniosaajuus. Tämä tarkoittaa, että verkostomaisen työskentelyn merkitys korostuu ratkaisujen löytämiseksi asiakkaiden ja toimintaympäristön tarpeisiin. Enää ei puurrata ongelmien parissa yksin, vaan ideat hiotaan ja ongelmat ratkotaan yhdessä. Yksilöiden ja organisaatioiden erilaiset osaamisprofiilit täydentävät toisiaan ja ratkaisevaa onkin, miten onnistutaan työskentelemään yhteisen päämäärän eteen. Verkosto-osaamisesta, toisilta oppimisesta ja tarvittavan tiedon/osaajan hankinnasta tulee merkittäviä taitoja.

Lapin aikuiskoulutusstrategian yhtenä keskeisenä painopisteenä on kehittää verkostoyhteistyötä niin Lapissa kuin myös Lapin ulkopuolelle. Lapin maakunnan sisäinen verkostoyhteistyö nähdään jo ennestään Lapin aikuiskoulutuksen vahvuutena. Tavoitteena on, että verkosto-osaamista edelleen kehitetään sekä kansainvälistymisen että keskinäisen verkostoitumisen osalta. Tärkeänä nähdään eri kouluasteiden verkostoituminen. Työelämän kanssa tehtävän yhteistyön ja tämän yhteistyön osaamisen lisääminen on aikuiskoulutuksen kehittämisen elinehto.



Aikuiskoulutuksen nykytila Lapissa

Aikuiskoulutuksen määritelmä

Aikuiskoulutus on yhä tärkeämpi osa koulutus- ja korkeakoulupolitiikkaa mutta myös työvoima- ja elinkeinopolitiikkaa. Sen avulla tuetaan ammatillista liikkuvuutta, työurien pidentämistä, työllisyysasteen nostamista sekä työvoiman saataavuutta. Aikuiskoulutus on tärkeässä roolissa myös alue- ja sosiaalipolitiikassa. Sen toimenpiteillä varmistetaan työvoiman työllistyminen sekä osaavan työvoiman saatavuus alueella äkillisissä rakennemuutostilanteissa. Aikuiskoulutus tarjoaa myös keinon niin syrjäytymisen ehkäisyyn kuin myös vanhuuden yksinäisyyden ongelmiin.

Aikuiskoulutus voi olla omaehtoista koulutusta, työvoimapolitiittista koulutusta tai henkilöstökoulutusta. Tavoitteena on, että koulutuksen eri osa-alueet muodostavat aikuisväestölle toimivan kokonaisuuden opiskeltavaksi työssä, työn ohessa tai omalla ajalla. **Omaehtoisen aikuiskoulutuksen** tavoitteena on aikuisväestön osaamisen kehittäminen, osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen ja yhteiskunnallisen eheyden ja tasa-arvon edistäminen. Omaehtoiseen koulutukseen voi osallistua kuka tahansa itse kokemiensa osaamistarpeiden pohjalta. **Työvoimakoulutuksen** tarkoitus on parantaa työikäisen väestön mahdollisuuksia pysyä työmarkkinoilla tai edistää pääsyä työmarkkinoille eri siirtymävaiheissa. Työvoimapolitiittinen koulutus on joko ammatillista koulutusta tai maahanmuuttajille suunnattua kotoutumiskoulutusta. **Henkilöstökoulutuksen** tavoitteena on kehittää ja motivoida henkilöstöä sekä lisätä yrityksen/organisaation tuottavuutta ja kannattavuutta. Henkilöstökoulutus voi siis olla joko henkilö- tai organisaatiolähtöistä.

Tässä strategiassa tarkoitamme aikuiskoulutuksella aikuisia varten suunniteltua ja järjestettyä koulutusta. Siihen sisältyy aikuisille suunniteltu ammatillinen lisäkoulutus ja näyttötutkintoon valmistava koulutus, yleissivistävä aikuiskoulutus (perus- ja lukioaste), vapaan sivistystyön aikuisille suunniteltu koulutus, oppisopimusopetus, ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus, yliopistojen ammatillinen lisä- ja täydennyskoulutus sekä avoin yliopisto-/ammattikorkeakoulukoulutus. Aikuiskoulutus sisältää siis yleissivistävän ja ammatilliseen tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen, lisä- ja täydennyskoulutuksen sekä työyhteisöjen henkilöstökoulutuksen. Aikuiskoulutuksen muodot on koottu taulukkoon 1.

Aikuiskoulutuksessa korostuu työelämälähtöisyys. Koulutusta suunnitellaan räätälöidysti työelämälle, jolloin siihen liittyy kiinteästi myös työelämän kehittämisenäkökulma. Aikuiskoulutus on usein ammatitaitoa uudistavaa, laajentavaa ja syventävää lisä- ja täydennyskoulutusta. Huolimatta aikuiskoulutuksen voimakkaista kytkennöistä työelämään ja työ-

markkinoihin kaikki aikuiskoulutus ei kuitenkaan ole suoraan työhön ja ammatitaitoon liittyvää, vaan tarjolla on runsaasti myös kansalaistaitoihin valmentavia ja yhteiskunnallisia opintoja. Aikuisopiskelu voi olla myös puhtaasti harrastuksellista hyvinvointia lisäävää taitojen ja tietojen kartuttamista.

Aikuiskoulutusstrategian näkökulmana on elinikäinen oppiminen. Oppiminen on kehittymistä niin arjen ja työn erilaisissa tilanteissa kuin myös formaalissa koulutuksessa. Elinikäisen oppimisen näkökulmasta ihminen nähdään aktiivisena toimijana, joka toisaalta joutuu päivittämään omaa osaamistaan yhteiskunnallisten ja työelämän muutosten vuoksi koko elä-

1. Toisen asteen ammatillinen koulutus ja oppisopimusopetus

- Ammatilliset perustutkinnot ja niiden osat sekä niihin valmistavat koulutukset
- Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ja niiden osat sekä niihin valmistavat koulutukset
- Tutkintoon johtamaton aikuisten lisäkoulutus

2. Ammattikorkeakoulun aikuiskoulutus

- Aikuiskoulutuksena toteutettavat ammattikorkeakoulututkinnot
- Ammattikorkeakoulujen lisä- ja täydennyskoulutus ml. oppisopimustyyppinen koulutus
- Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot
- Avoimen ammattikorkeakoulun opinnot

3. Yliopistojen aikuiskoulutus

- Yliopistojen maisteri- ja muuntokoulutukset
- Yliopistojen lisä- ja täydennyskoulutus ml. oppisopimustyyppinen koulutus
- Avoin yliopisto-opetus

4. Vapaan sivistystyön koulutus:

- 4.1 **Kansalaisopistot**
 - Aikuisille suunnatut kurssit
- 4.2 **Kansanopistot**
 - Vapaan sivistystyön linjat ja koulutukset
 - Yleissivistävä-, ammatillinen ja valmentava koulutus
- 4.3 **Opintokeskukset**
 - Järjestöllinen sivistystyö
- 4.4 **Kesäyliopisto**
 - Yliopistokurssit ja muu koulutus
- 4.5 **Liikuntakeskukset**
 - Tutkintoon johtava ja muu koulutus

5. Järjestökoulutus

- Yleishyödyllinen koulutus

6. Yleissivistävä koulutus

- Aikuisten lukio- ja peruskouluopetus
- Erilliset kurssit

7. Työnantajien järjestämä henkilöstökoulutus

- Lisä-, täydennys- ja uudelleenopetus

8. Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus (voi sis. edellisiin)

- Ammatillinen koulutus
- Valmentava (loppuu vuoden 2013 alussa)
- Maahanmuuttajien kieli- ja kotoutumiskoulutus
- Yhteishankintakoulutus (Rekry-, Täsmä- ja Muutoskoulutus)

TAULUKKO 1. Aikuiskoulutuksen muodot

mänsä ajan. Toisaalta ihminen nähdään oppimaan halukkaana, jolle työelämän joustavuus, aikuiskoulutustarjonta ja lainsäädännön muutokset luovat mahdollisuuden opiskeluun ja itsensä kehittämiseen.

Strategiassa elinikäisen oppimisen käsitettä syvennetään jatkuvan oppimisen käsitteeksi. Jatkuva oppiminen ei ole sidoksissa paikkaan tai aikaan eikä pelkästään yksilöihinkään, vaan jatkuvaa oppimista tapahtuu niin yksilöissä, ryhmissä kuin organisaatioissakin koko ajan jopa huomaamatta ja jopa sukupolvittain arjen ja työn erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Entistä tärkeämmäksi tulee tällöin osaamisen hallitseminen, kehittäminen ja johtaminen hajautuneissa organisaatioissa. Instituutioiden ulkopuolinen oppiminen tulee voida kytkeä myös muodolliseen koulutukseen, ja eri tavoin saavutetun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta tulee tehdä toimiva työkalu erityisesti aikuiskoulutukseen.

Aikuisopiskelun toimintaympäristö

Globaalissa maailmassa myös aikuisopiskelu on riippuvainen muutoksista, joita maailmassa tapahtuu. Väestökehitys, uudet teknologiset keksinnöt, kansainvälistyminen, liikkuvuuden lisääntyminen, sosiaalinen media sekä elinkeinorakenteiden ja julkisen sektorin muutokset muuttavat vääjäämättä koulutustarpeita. Muutos ei jää ainoastaan hallinnon ja organisaatorakenteiden muutoksiksi, vaan kyse on uudesta oppimisen kulttuurin muutoksesta, joka perustuu vuorovaikutukseen, yksilöllisiin polkuihin, osaamisen tunnustamiseen sekä jatkuvaan oppimiseen arjessa ja työpaikoilla.

Globaali talouselämä, väestön liikkuvuus ja teknologiakehitys vauhdittavat työelämän muutoksia niin työn rakenteiden kuin myös sisältöjen osalta. Ammattitaitovaatimukset muuttuvat, joten myös koulutuksen sisältöjen pitää muuttua: enää ei riitä yhden ammattitaidon omaksuminen koulussa, vaan vaaditaan jatkuvaa koulutautumista, ammattitaidon kehittämistä ja uusien taitojen opettelua läpi työuran. Muutos heijastuu koulutukseen perusopetuksesta ammattiopintoihin, korkeakouluihin ja aikuis-koulutukseen.

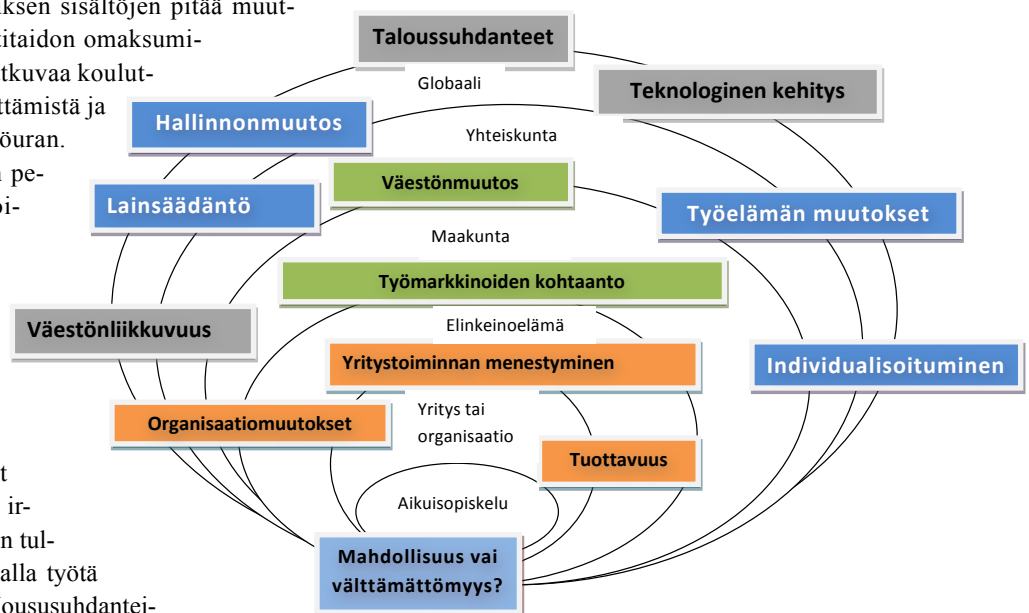
Kansainvälisen talouden nopeammat suhdannevaihtelut ovat synnyttäneet aikuis-koulutukselle tarpeen nopeaan reagointiin. Kun laskusuhdanteet tuovat mukanaan lomautuksia ja irtisanomisia, on aikuiskoulutuksen tul-tava avuksi uudelleen kouluttamalla työtä vaille jäävät uusiin tehtäviin. Noususuhdanteiden aikana aikuiskoulutuksen on vastattava työnantajien rekryointitarpeisiin varmistamalla osaavan työvoiman

saatavuus. Kansainvälinen talous edellyttää myös töiden uudenlaista organisoitumista globaalisti. Suomen vahvuudet ovat osaamisessa ja sosiaalisissa innovaatioissa, kun taas monet matalan osaamisen teollisuustyöpaikat siirtyvät kolmannen maailman maihin tai korvautuvat uudella teknologialla. Korkean osaamisen työt ja uusi teknologia vaativat vahvaa tietotaitoa, rutiineista irtautumista sekä kansainvälistymistä. Näihin vaatimuksiin aikuiskoulutuksen on pystyttävä vastaamaan.

Myös työnteon muodot tulevat muuttumaan. Yhä enemmän tehdään osa-aikatyötä, projektityötä, vapaaehtoistyötä ja etätyötä. Työn muuttuva luonne vaatii tekijöiltään monialaisempaa osaamista, geneerisiä taitoja, joustavuutta ja valmiutta toistuvaan elinikäiseen kouluttautumiseen. Työnantajilta taas edellytetään valmiutta ja tukea työn, opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittamiseen.

Pula osaavasta työvoimasta johtaa työelämän kansainvälistymiseen ja maahanmuuttajien määrän kasvuun. Työvoiman saatavuuden turvaamiseksi panostetaan työperäiseen maahanmuuttoon sekä maahanmuuttajien työllistymistä ja yhteiskuntaan integroitumista tukevaan aikuiskoulutukseen.

Monet globaalit, yhteiskunnalliset, maakunnalliset, paikallisen elinkeinoelämän ja yritysten tai organisaatioiden muutokset vaikuttavat aikuiskoulutuksen tarpeeseen. Yhteiskunnallisesti vaikuttavat mm. lainsäädännön muutokset, individualistuminen, hallinnon sekä työelämän muutokset. Maakunnallisesti vaikuttavat väestömuutokset, huoltosuhteen muuttuminen, paikallisen elinkeinoelämän muutokset sekä työmarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen. Yritysten ja organisaatioiden osalta tuottavuus, organisaatiomuutokset ja yleensä elinkeinoelämän menestyminen vaikuttavat, miten työntekijöiden kouluttautumista tuetaan. Aikuisopiskelu on muuttuvassa maailmassa yksilölle joko välttämättömyys tai mahdollisuus, jolle ympäröivät olosuhteet luovat edellytykset. (Kuva 2).



KUVA 2. Aikuisopiskelun viitekehys

Tulevaisuuden osaamistarpeet synnyttävät kuvan työelämän superyksilöistä, joiden pitäisi osata kaikki mahdollinen. Olettavampaa on kuitenkin se, että tulevaisuudessa toimitaan yhä enemmän verkostoissa, jolloin yhden ihmisen sijaan ryhmän ja verkoston pitää osata laajasti ja syvästi. Monialaisuus ja moniosaajuus syntyvät monen työntekijän osaamisen summana. Ryhmissä tekeminen, toisilta oppiminen ja toisten ideoiden päälle rakentaminen ovat uusia osaamisen taitoja, joihin myös tulevaisuuden aikuiskoulutuksessa tulee varautua.

Lappi aikuiskoulutuksen toimintaympäristönä

Lappi on Suomen pohjoisin maakunta, jolla on kolmen valtion kanssa yhteinen raja. Naapurimaat Ruotsi, Norja ja Venäjä tuovat oman vaikutuksensa Lapin elinkeinoelämään ja kulttuuriin. Maakunta on pinta-alaltaan Suomen suurin, 98 984 neliökilometriä, mikä on Suomen pinta-alasta n. 30 prosenttia. Väestöä Lapissa on n. 183 500 asukasta (2010) ja asukastiheys on n. 1,9 henkeä/km². Lappi on pitkien välimatkojen ja harvan asutuksen maakunta.

Lapissa on 6 seutukuntaa ja 21 kuntaa. Lapin seutukunnat ovat: Kemi-Tornion (Kemi, Tornio, Simo, Tervola ja Kemimaa), Tornionlaakson (Ylitornio ja Pello), Rovaniemen (Rovaniemi ja Ranua), Tunturi-Lapin (Kittilä, Kolari, Muonio ja Enontekiö), Itä-Lapin (Kemijärvi, Salla, Posio, Pelkosenniemi ja Savukoski) ja Pohjois-Lapin (Inari, Sodankylä ja Utsjoki) seutukunnat. Seutukunnat eroavat toisistaan monilta osin niin olosuhteiltaan kuin myös elinkeinoiltaan. Oman leimansa maakuntaan luo saamelaiden kotiseutualue pohjoisimmassa Lapissa.

Kunnat ovat pinta-alaltaan suuria, mutta asukasmäärät ovat pieniä. Lapin väestömäärän väheneminen on selkeästi hidastunut 2000-luvun puolen välin jälkeen. Vaikka lähes kaikissa Lapin kunnissa väestö väheni vielä vuonna 2011, niin kasvukeskukset Rovaniemi ja Tornio sekä Kittilä ovat kasvattaneet asukasmääräänsä viime vuosina. Suunta on hyvä. Lapin kuntien väestön ikärakenne on kuitenkin epäsuotuisa, sillä Lapissa väestön keski-ikä on muuta maata selkeästi korkeampi. Väestön ikääntyminen aiheuttaa lähitulevaisuudessa haasteita koko maassa, mutta Lapissa haasteet tulevat vielä korostumaan. Väestön ikääntyessä ja väkimäärän vähetessä Lappia uhkaa lähivuosina huoltosuhteen nousun lisäksi ammattitaitoisen työvoiman puute.

Kauppakamarin (2012) yrityksille suunnatun osaamisselvityksen perusteella Lapin yritykset pelkäävät osaavan työvoiman rekrytoinnin vaikeutuvan merkittävästi vuoteen 2016 mennessä. Kokonaistyöllisyys on Lapissa noussut jo 2000-luvulla ja suunta on hyvä myös tulevaisuutta ajatellen. ETLAn ennusteen mukaan työllisten määrä kasvaa Lapissa vuosina 2011–2016 noin 2000 henkilöllä elinkeinoelämän myönteisen kehityksen johdosta. Vaikka Lappia uhkaa toisaalta työvoimapula, niin myös työttömyysluvut ovat muuta maata

korkeampia. Lapin työmarkkinoilla on kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelma.

Elinkeinoelämä tarvitsee osaavaa työvoimaa, samanaikaisesti työttömien määrä Lapissa on korkea. Huhtikuussa 2012 työttömien määrä Lapissa oli noin 11 000 ja työttömyysprosentti oli 12,5, kun se koko maassa oli 8,7 prosenttia. Kaikkienensa työnhakijoita oli 20 000. Työnhakijoista noin joka kolmannelle ensisijainen syy työnsaannin vaikeuteen on riittämätön ammatillinen osaaminen ja koulutus tai ammatillisen koulutuksen suoranaisten puute. Nuoremmilta työnhakijoilta usein puuttuvat tarvittavat yleiset työelämätaidot. Kokonaisuudessaan lappilaisista työnhakijoista ammatillisen osaamisen vahvistamista tarvitsee useampi kuin kolmannes saadakseen työpaikan. Pelkästään kyse ei ole kuitenkaan koulutustarpeesta, vaan myös riittävän yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarpeesta koulutukseen hakeutumisasiässä, koulutuksen aikana ja sen päätyttyä.

Lapissa väestön koulutustaso on noussut viime vuosina kuitenkin koko maassa johtuen nuoremman sukupolven kouluttamisesta. Lapissa yleinen koulutustaso on kuitenkin hieman muuta maata alhaisempi. Vuonna 2010 perusasteen jälkeinen ammatillinen tutkinto oli 66,1 prosentilla kun koko maassa tutkinto oli 67,0 prosentilla (Tilastokeskus 2011). Suomessa aikuiskoulutukseen osallistuminen on kansainvälisesti vertaillen aktiivista. Aikuiskoulutustutkimuksen (Tilastokeskus 2010) mukaan eri tavoin toteutettuun aikuiskoulutukseen osallistuu Suomessa vuosittain yli puolet (52 %) 18 - 64-vuotiaista. Lapissa luku on selkeästi pienempi (47 %). Lapin alhaisempaa lukua selittää osittain koulutuspaikkojen etäisyys, joka etenkin aikuisilla on usein ollut esteenä koulutukseen hakeutumiselle.

Lapin elinkeinorakenne on monipuolinen. Lappi jakautuu erilaisiin alueisiin. Lapissa on teollisuuden ja logistiikan keskuksena Kemi-Tornion alue ja hallinnollisena sekä koulutuksellisenä keskuksena Rovaniemi. Tunturi-Lappi, Pohjois-Lappi ja Itä-Lappi panostavat erityisesti matkailuun ja kaivosalaan. Itä-Lappi on ollut 2000-luvun rakennemuutoksessa asemien menettäjä Salcompin ja Stora Enson lopettaessa toimintansa Kemijärvellä. Metsä- ja paperiteollisuus ovat edelleen Lapin keskeisiä toimialoja, mikä näkyy Kemin alueella puuteollisuusyrityksinä ja muualla Lapissa metsätalousryrittäjyytenä. Lapin elinkeinoelämään tuo oman lisänsä myös saamelaisalue, jossa porotalouden harjoittaminen liitännäiselinkeinoineen (mm. matkailu, jatkojalostus ja käsityöt) antaa useille pääasiallisen toimeentulon.

Suurimmat toimialat henkilöstömäärältään Lapissa ovat terveys- ja sosiaalipalvelut, teollisuus sekä kauppa. Kaupan merkitys alueen ja kuntien elinvoimaisuudelle on tänä päivänä erittäin suuri johtuen osittain matkailun ja rajanaapureiden tuomasta ostopotentiaalista. Lapin nousevia aloja ovat kaivosteollisuus sekä matkailutoiminta ja niihin liittyvät toimialat. Väestön ikääntymisen johdosta terveys- ja sosiaalipalvelut jatkavat kasvuaan. 2000-luvun aikana julkisen sektorin työpaikkojen määrä on Lapissa laskenut kun taas yksityisen sektorin työpaikkojen määrä on kasvanut.

Maakunnan ikärakenteesta johtuen työvoimasta poistuu lähi-vuosina huomattava määrä työntekijöitä. Jo nyt työvoiman kysyntä on kasvanut. ETLAn ennusteen mukaan työllisten määrä jatkaa kasvua Lapin elinkeinoelämän myönteisen kehityksen johdosta. Työllisyyttä lisääviä toimialoja ovat erityisesti kaviannaistoiminta, metalliteollisuus, matkailu, rakentaminen, kauppa, kuljetus, liike-elämän palvelut sekä terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut. Osaavan työvoiman saatavuus on ongelma eläköitymisen, työntöon tehostamisen ja eri alojen työvoiman kysynnän piristymisen myötä. Koulutetun henkilöstön saatavuus on erityisen vaikeaa niillä aloilla ja alueilla, joilla koulutusta ei ole tarjolla Lapissa. Saatavuusongelmat korostuvat maaseutukunnissa ja erityisosaamista vaativissa tehtävissä. Tämän vuoksi Lapissa pitää aktivoitua alueen sisäiseen liikkuvuuteen, mutta myös ammatilliseen liikkuvuuteen. Lisäksi Lappiin tarvitaan työvoimaa myös muualta Suomesta, tietyille aloille myös ulkomailta. Niin ammatillinen kuin myös alueellinen liikkuvuus tuovat ammatilliselle koulutukselle lisähaasteita: kuinka saada nopeasti osaavaa kielitaitoista työvoimaa lappilaisen elinkeinoelämän tehtäviin?

Aikuiskoulutuksen toimijat Lapissa

Aikuiskoulutuksen tarjoajat

Toisen asteen ammatillista peruskoulutusta Lapissa tarjoaa yhteensä 10 oppilaitosta. Korkea-asteen koulutusta järjestää alueella neljä korkeakoulua: Lapin yliopisto, Kemi-Tornion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulut sekä Humanistinen ammattikorkeakoulu, jonka toiminta tosin loppuu Lapissa vuonna 2015. Lisäksi Ruotsin puolella Övertorneålla sijaitsee pohjoismaiden yhteinen Koulutus Nord (Utbildning Nord), jossa tarjotaan aikuiskoulutusta suomalaisille, ruotsalaisille ja norjalaisille opiskelijoille.

Vapaan sivistystyön koulutusta tarjoaa 17 kansalaisopistoa, viisi kansanopistoa, useat opintokeskukset, kesäyliopisto, urheilupuisto sekä Saamelaisalueen koulutuskeskus. Alueellisesti ja määrällisesti laajinta on kansalaisopistojen toiminta, jota on varsin kattavasti joka kunnassa.

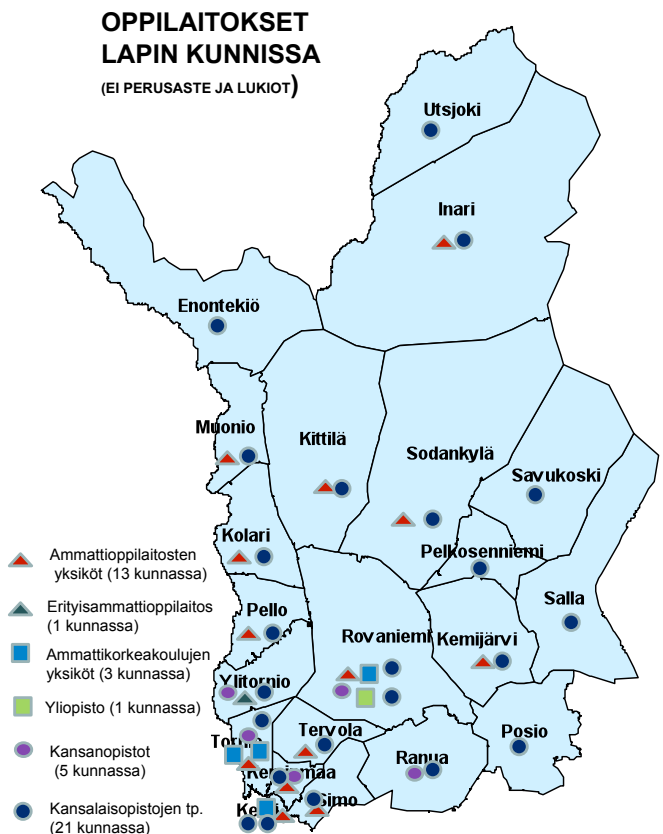
Lapissa on yksi aikuislukio. Aikuislukulinjoja on kuitenkin useammassa kunnassa. Lisäksi Inarissa on Kalotin oppimiskeskus, jonka tehtävänä on osaamisen, ammattitaidon ja koulutuksen kehittäminen Inarin kunnassa ja sen lähialueilla. Alueellisten toimijoiden lisäksi Lapissa toteuttaa aikuiskoulutusta myös muut koulutusorganisaatiot sekä konsultti- ja koulutusyritykset.

Tarkempi listaus Lapin aikuiskoulutusta järjestävistä koulutusorganisaatioista on liitteessä 3. Oppilaitosten ja toimipisteiden sijoittuminen esitetään kuvassa 3. Kuvasta näkyy koulutusten keskittyminen Rovaniemen ja Kemi-Tornion alueelle. Aikuiskoulutusta kuitenkin on saatavilla jokaisessa lappilaisessa kunnassa ainakin kansalaisopistojen kautta.

Valtion aluehallinto

Valtion aluehallintoviranomaisina ovat Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (myöhemmin ELY) sekä Lapin aluehallintovirasto (Lapin AVI). ELYn yleisenä tehtävänä on edistää alueen toimivien, tarkoituksenmukaisten ja saavutettavien palvelujen kehittämistä. Aikuiskoulutuksen kannalta ELYn ja sen alaisen TE-toimiston keskeinen tehtävä on turvata osaavan työvoiman saatavuus ja nopea työllistyminen sekä yritysten toimintaedellytykset maakunnassa. Tehtävä konkretisoituu TE-toimistossa työvoiman välittämisenä yrityksille sekä potentiaalisen työvoiman ohjaamisena työmarkkinoille tai koulutukseen.

ELYn aikuiskoulutustehtävissä pääpaino on palvelujen kehittämisessä, koulutustarpeiden ennakoinnissa sekä rahoitustehtävissä. Aikuiskoulutukseen liittyviä tehtäviä ovat mm. työvoimakoulutuksen sekä maahanmuuttajien koulutuspalvelujen suunnittelu, hankinta ja kehittäminen, aikuiskoulutuksen TNO-palvelujen ja yrittäjyyttä edistävien palvelujen kehittäminen, opetusalan kansainvälisyyttä ja lähialueyhteistyötä edistävä toiminta, osaamis- ja koulutustarpeiden lyhyen aikavälin ennakointi sekä aluekehitystyö. Aluekehitystyössä ELYllä on merkittävä rooli yritysten perustamiseen, kasvuun ja kehittymiseen liittyvän rahoitus-, asiantuntija- ja koulutuspalvelujen sekä ESR -hankerahoituksen kautta. ESR-rahoituksella panostetaan aikuiskoulutuksen laatuun ja mo-



KUVA 3. Lapin oppilaitokset kunnittain sekä yksiköittäin vuonna 2011

nimuotoisuuteen sekä elinkeinoelämän kilpailukykyyn. ELYn rahoittaman työvoimakoulutuksen ja ESR- hankerahoituksen kautta järjestetään vuosittain merkittävä määrä aikuisille suunnattuja koulutuksia Lapissa. Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksessa (2009) esitetään, että ELYt ottavat vastuun aikuiskoulutuksen alueellisesta yhteistyöstä ja koordinoinnista tulevaisuudessa.

Lapin aluehallintovirasto arvioi opetustoimen peruspalveluja ja edistää opetusalan kansainvälistä ja lähialueyhteistyötä sekä järjestää opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutusta yhdessä ELYn kanssa.

Kunnallinen aluehallinto

Lapin liitto on alueellinen poliittisesti ohjattu Lapin 21 kunnan muodostama maakunnan kehittäjä ja edunvalvoja. Sen tehtäviin kuuluu maakunnan ja sen kuntien yhteisten etujen valvonta, henkisen ja aineellisen vaurastumisen edistäminen sekä maakunnan kehittäminen kunnallis-, sosiaali-, terveys-, kulttuuri-, koulutus-, ympäristö- ja elinkeinoasioissa yhteistyössä alueen kuntien kanssa. Lapin liitto vastaa pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakoinnista maakunnassa, ennakoinnin yhteensovittamisesta sekä arvioi ja seuraa maakunnan ja sen osien kehitystä.

Lapin liitto johtaa myös kansallista ja EU:n rakennerahastoihin (ESR, Pohjois-Suomen EAKR-ohjelma, Interreg IV A Pohjoinen, Kolarctic ENPI CBC ja Pohjoinen Periferia-ohjelmiin) liittyvää kehittämisohjelmatyötä Lapissa. Rakennerahastovaroin tuetaan alueen osaamisen kehittämiseen liittyvää toimintaa kuten monenlaista aikuiskoulutusta ja siihen läheisesti liittyvää innovaatio-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä oppimisympäristöjen kehittämistä.

Lapin aikuiskoulutuksen toimijat

Aikuiskoulutuksen kokonaisuus on paljon muutakin kuin pelkästään koulutusta järjestävät tahot. Koska aikuiskoulutus on osa alue-, työllisyys-, elinkeino-, sosiaali- ja koulutuspolitiikkaa, niin toimijakenttä on varsin laaja (kuva 4). Aikuiskoulutus kentällä vaikuttavat koulutusorganisaatioiden ja aluehallintoviranomaisten lisäksi mm. aluekehittäjät, yrittäjäjärjestöt, julkisen sektorin työnantajat, kolmas sektori ja työmarkkinajärjestöt.



KUVA 4. Lapin aikuiskoulutuksen toimijoita 2012

Aikuiskoulutuksen kehittäminen Lapissa

Lapissa aikuiskoulutuksen kehittäminen on otettu yhdeksi keskeiseksi toimenpiteeksi jo 1990 -luvun lopulla. Tällöin tehtiin Lapin ensimmäinen aikuiskoulutuksen kehittämissuunnitelma ”Aikuiskoulutus Lapin kehittäjänä - Aikuiskoulutuksen kehittämisen suuntaviivat Lapissa vuoteen 2003”. Silloinkin keskeisiksi kehittämiskohteiksi nousivat asiakaslähtöinen opinto-ohjaus ja neuvontapalvelut, koulutuksen työelämälähtöisyys, ennakointi, laadukas koulutus sekä yrittäjyyden tuottaminen. Näitä asioita on vuosien varrella kehitetty monin toimenpitein, mutta yhä vielä ne nousevat ajankohtaisiksi kehittämisskohteiksi hieman eri muodossa, mutta yhä edelleen tärkeinä asioina.

Lapin kannalta keskeisiä aikuiskoulutuksen kehittämisen strategioita ja suunnitelmia ovat:

- Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2011-2016 (KESU). OKM.
- Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus 2009 (AKKU). OKM.
- Lapin maakuntasuunnitelma 2030 ja Lapin maakuntaohjelma 2011-2014: LAPPI - Pohjoisen luova menestyjä. Lapin liitto.
- Menestyjäksi Lapissa - Maakunnallinen aikuisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen strategia vuoteen 2020. Lapin ELY – keskus.
- Lapin korkeakoulukonsernin aikuiskoulutuksen kehittämissuunnitelma. Lapin korkeakoulukonserni.
- Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025. Ehdotus koulutustarjonnan tavoitteiksi vuodelle 2016. OKM.
- Lapin elinkeinoelämän osaamistarpeet ja osaamisen edistämisen innovaatiot - top down, bottom up & inside out. OSUVA – hanke. Rovaniemen koulutuskuntayhtymä.
- Elinikäisen ohjauksen kehittämisen strategiset tavoitteet. OKM.
- Työelämän kehittämisstrategia vuoteen 2020. TEM.

Näiden suunnitelmien ja strategioitten pohjalta voi esittää aikuiskoulutuksen kehittämishaasteita. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan keskeiset valtakunnalliset aikuiskoulutuksen kehittämiskohteet ovat aikuiskoulutukseen osallistumisen lisääminen, aikuiskoulutuskentän selkeyttäminen, henkilökohtaisten koulutustilien käyttöönottoaminen, sähköisen sivistyskeskuksen perustaminen, aikaisemmin opitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, korkeakoulujen monikertaisten tutkintojen vähentä-

minen (pääpaino lisä ja täydennyskoulutukseen) sekä vapaan sivistystyön roolin vahvistaminen. TNO-palveluissa tavoitteena on yhden luokun palvelu. Maahanmuuttajien koulutukseen osallistumista edistetään. Koulutuksen ja työelämän yhteyksiä vahvistetaan. Keskeinen tavoite on, että yhteiskunnassa turvataan osaavan työvoiman saatavuus kaikissa tilanteissa hyödyntämällä ennakoitua ja tutkimusta. ELYn roolia alueellisena aikuiskoulutuksen koordinoijana halutaan vahvistaa.

Lapin Opin ovi -projektissa tehdyn selvityksen mukaan aikuisten tieto-, neuvonta ja ohjauspalveluissa on kehittämisen tarvetta. Selvityksen mukaan Lapin TNO-palvelut koettiin hajanaisiksi, koordinointi riittämättömäksi ja ohjauksen palveluprosessit epäselviksi. Opin ovi –projektissa esitetäänkin, että alueelle tarvitaan pitkäjänteistä suunnittelua ja yhteistyön koordinoitua, jotta aikuisopiskelijan ohjauksen palvelujärjestelystä muodostuisi yksilön elinikäistä oppimista tukeva jatkumo. TNO-palvelut tulee kehittää ja tuotteistaa luontevaksi osaksi aikuiskoulutustoimintaa. Kehittämistä ja koordinoitua varten esitetään perustettavaksi yhteistyöryhmä, joka kehittää aikuiskoulutusta edelleen omissa organisaatioissaan alueen yhteisten päämäärien mukaisesti. TNO-palvelujen kehittämisessä on Lapissa päästy hyvään alkuun, kun on perustettu koordinoitua ja yhteistyötä varten ELYn koordinoima yhteistyöryhmä ja käynnistetty aikuiskoulutuksen strategiatyö sekä TNO-strategian toimeenpanoa varten Menestyjäksi Lapissa -hanke.

Aikuiskoulutus on Lapissa koulutuksen kehittämisen keskiössä. Aikuiskoulutusta on kehitetty monin tavoin etenkin Euroopan sosiaalirahaston avulla. Parhaillaan mm. seuraavissa hankkeissa:

- AIKO -hankkeessa kehitetään korkeakoulukonsernin aikuiskoulutuksen toimintamallia.
- Lappi kuvaan 2030 -ennakointihanke tekee kauaskantoista työtä ennakoitutyön kehittämiseksi.
- Laikku- projekti tekee TNO-palvelujen toimintamallin pilotointia Kemi-Tornion alueella.
- Lapin etäopetuksen tukipalvelut -hankkeessa on kehitetty palveluja, jotka mahdollistavat opiskelun omalla paikkakunnalla.
- Rovapolut -hankkeessa työskennellään maahanmuuttajien koulutuspolkujen vahvistamiseksi ja työelämään siirtymisen mahdollistamiseksi.
- Suunto -hanke tekee koulutussuunnittelua ja työllistymismalleja välityömarkkinoiden asiakasryhmille.
- Väylä -hankkeessa kehitetään toimintamallia aikuisten oppimisvaikeuksien tunnistamiseen ja opintojen edistämiseen.
- Lapin yrittäjyys -hankkeessa on monenlaista aikuiskoulutusta yritystoiminnan kehittämiseksi.

Näiden lisäksi on useita hankkeita, joilla kehitetään lappilaista osaamista jollakin erityisalalla kuten matkailussa, kaivosalalla, luontaishoitoalalla tai energia-alalla. Erityisalojen osaaminen vahvistaa Lapin kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta.

Nykytilan analyysi

Lapin aikuiskoulutuksen kehittäminen ja tarvittavien toimenpiteiden pohdinta käynnistyi strategiatyössä nykytila-analyysistä (liite 1). Ensiksi täytyi saada kuva siitä, mikä Lapissa on hyvin ja mikä huonosti, mitkä ovat mahdollisuudet ja mitkä uhkatekijät. Aikuiskoulutusstrategian ensimmäisessä työpajassa työstettiin Lapin aikuiskoulutuksen SWOT- analyysiä (liite 4), mistä seuraavat yhteenvedot ovat.

Lapin aikuiskoulutuksen *vahvuuksina* pidettiin koulutuksen järjestäjäverkoston hyvää yhteistyötä, toistensa ja lappilaisen toimintaympäristön tuntemista, aikuiskoulutuksen parissa työskentelevien osaamista sekä hyviä oppimisympäristöjä. Ehkä tärkeimpänä vahvuutena nähtiin olevan koulutuksenjärjestäjien kehittämismyönteisyys sekä osaava, innostunut, luova ja innovatiivinen henkilöstö. Onnistunut yhteistyö elinkeinoelämän kanssa nähtiin myös merkittävänä vahvuutena.

Aikuiskoulutuksen *heikkouksina* nähtiin toimintaympäristöön liittyviä tekijöitä, kuten väestön poismuuttaminen, työpaikkojen katoaminen Lapista, pitkät etäisyydet ja huonot tietoliikenneyhteydet. Koulutuksenjärjestäjien välinen kilpailu resursseista ja opiskelijoista nähtiin yhtenä yhteistyötä haittaavana tekijänä. Ennakointitiedon vähäinen hyödyntäminen ja siihen joustava reagointi nähtiin olevan heikkoa koulutusorganisaatioissa. Myös monikulttuurisuuden osaaminen on Lapissa vielä vähäistä.

Aikuiskoulutuksen *mahdollisuuksina* Lapissa nähtiin uusien alojen tuomat hyvät työllistymismahdollisuudet sekä lappilaisen koulutusorganisaatioiden innokkuus yhteiseen kehittämistyöhön. Lapilla olisi oiva mahdollisuus luoda vahva korkeakoulujen yhteinen tutkimus-, kehittämis- ja koulutuskeskus. Sosiaaliset innovaatiot, elinkeinoelämän kanssa tehtävä vilkas yhteistyö sekä eri koulutusasteiden yhteistyö luovat uudenlaisia tutkimus- ja kehittämismahdollisuuksia. Lapilla on lisäksi aivan ehdoton kansainvälistymisen mahdollisuus kolmen rajanaapurin myötä. Yhteistyö rajanaapureitten kanssa laajentaa niin koulutusmarkkinoita kuin myös työllistymismahdollisuuksia. Mahdollisuuksina nähtiin myös uudenlaiset opiskelijaryhmät, mm. maahanmuuttajat, vuorotteluvapaalaiset ja ammatinvaihtajat, jotka luovat uusia ja uudenlaisia koulutustarpeita.

Aikuiskoulutuksen *uhkana* pidettiin ennen kaikkea sitä, että Lappi jää taloudellisen taantuman ja resurssien niukkenemisen seurauksena sekä taloudellisessa että opiskelupaikkojen resursoinnissa jälkeen muusta maasta, ja että Lapissa joudutaan tästä syystä syrjään koulutusten kehittämisessä. Tämän seurauksena asenteet Lapissa voivat muuttua sisäänpäin kääntyneiksi, jolloin ei enää pystytä vastaamaan aikuiskoulutuksen

kehittämisen valtakunnallisiin haasteisiin. Yleensäkin nähdään uhkana palvelujen väheneminen, haja-asutusalueiden alasajo ja väestön poismuuttaminen alueelta. Pelkona on, että Lappi ei näe omia mahdollisuuksiaan eikä nosta esille omaa erityisosaamistaan.

Lapin aikuiskoulutuksella on paljon haasteita. Voidaan sanoa, että Lapin aikuiskoulutuksen kehittämiseksi on jo tehty hyvin monenlaisia toimenpiteitä. Strategiatyön aikana käytyjen keskustelujen pohjalta voi todeta kuitenkin muutaman keskeisen tulevaisuuden haasteen. Ensinnäkin aikuiskoulutuksen TNO-palvelut tulee saada mahdollisimman tehokkaiksi ja helposti saataviksi ja niistä tiedottaminen pitää olla kunnossa. Toiseksi ennakointi- ja tutkimustietoa pitää tuottaa enemmän siten, että sitä pystytään paremmin hyödyntämään koulutusten kehittämisessä. Kolmanneksi laajan ja moninaisen maakunnan kannalta on elintärkeää, että pystymme järjestämään koulutusta alueelliset odotukset ja mahdollisuudet huomioiden.

Strategian toimenpiteet

Kriittiset menestystekijät

Lapin aikuiskoulutukselle asetettu visio 2020 on: **Suomen huipulla - Lapissa on laadukkaat ja joustavat jatkuvan oppimisen pitkospuut, jotka takaavat tulevaisuuden osaamisen, työn ja hyvinvoinnin.** Strategian mukaan aikuiskoulutuksen päätavoitteena on maakunnan ja sen asukkaiden osaamisen, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin vahvistaminen. Jotta tavoitteeseen päästään, tulee tiettyjen vähimmäisehtojen täyttyä. Kriittiset menestystekijät ovat vähimmäisehtoja, joiden on oltava kunnossa, jotta aikuiskoulutukselle asetettu visio on saavutettavissa. Kriittisissä menestystekijöissä onnistuminen tekee vision toteutumisen mahdolliseksi.

Kriittiset menestystekijät on jaettu strategiassa painopisteiden mukaisesti viiteen ryhmään. Jako ei ole ehdoton, sillä kriitti-

set menestystekijät ovat useamman painopisteen vähimmäisehtoja ja osatavoitteita. Jokaiselle strategiselle painopisteelle on asetettu tavoitetaso, mihin pyritään. Kriittiset menestystekijät ovat siis osatavoitteita, joita pyritään toteuttamaan strategian varsinaisilla toimenpiteillä.

Strategiassa kriittiset menestystekijät esitetään taulukkona (taulukko 2). Taulukko on ollut strategiatyöpajassa työskentelyalustana mietittäessä varsinaisia aikuiskoulutuksen kehittämistoimenpiteitä. Kriittisten menestystekijöitten avulla on löydetty keskeiset toimenpiteet. Taulukko on toiminut ajatuskehikkona, jota ei ole tarkoituksenmukaista purkaa yksityiskohtaisesti strategiassa. Sen esittäminen on kuitenkin ehdottoman tärkeää, koska näin tulee esille se, mitä strategiassa esitetyillä toimenpiteillä tavoitellaan.



VISIO 2020	Suomen huipulla - Lapissa on laadukkaat ja joustavat jatkuvan oppimisen pitkospuut, jotka takaavat tulevaisuuden osaamisen, työn ja hyvinvoinnin.				
PÄÄTAVOITE	Maakunnan ja sen asukkaiden osaamisen, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin vahvistaminen				
Strategiset painopisteet	Yhteisöllisyys ja hyvinvointi	Osaaminen ja koulutus	Ennakointi ja tutkimus	Aikuiskoulutuspalvelut ja verkostot	Jatkuva oppiminen ja aikuispedagogiikka
Tavoite	Maakunnan yhteisöllisyyden, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin vahvistuminen	Maakunnan ja sen asukkaiden osaamisen vahvistuminen	Maakunnan kehittämistä tukevan ennakointi- ja tutkimustiedon saatavuuden parantuminen	Aikuiskoulutuspalvelujen sekä aktiivisen verkostoyhteistyön kehittyminen	Aikuispedagogisen osaamisen vahvistuminen
Kriittiset menestystekijät	Elinkeino- /työelämälähtöisyys ja -läheisyys	Koulutus-/opiskeluyhteistyys	Ennakointiyhteistyö	Työelämäyhteistyö	Joustavat opiskelumahdollisuudet.
	Koulutusorganisaatioiden mukanaolo maakunnan kehittämisessä	Alueelliset tarpeet huomioiva koulutustarjonta	Selkeät ennakoinnin yhteydenpito-kanavat	Koulutusorganisaatioiden verkostoituminen ja yhteistyö (kansallinen ja kansainvälinen; eri kouluasteiden yhteistyö)	Monipuoliset ja joustavat opetus-/oppimismenetelmät
	Vahva yrittäjyyteen kannustaminen	Koulutus integroituna TKI-toimintaan	Selkeät ennakointitiedot	Asiakkuuksien johtaminen: tunteminen, hallinta ja ratkaisut	Asiakas- ja kysyntälähtöiset toimintamallit
	Verkostoitunut toiminta	Toimivat oppilaitosten sisäiset prosessit	Toimialakohtainen ennakointitieto	Verkostoitumisen osaaminen: some, kieli ja kulttuuri, sähköiset menetelmät jne.	Työelämälähtöinen ja -läheinen pedagogiikka
	Tasa-arvoisuus ja syrjimättömyys	Vetovoimaiset koulutusvientituotteet	Saatavissa alueellista ja ajankohtaista aikuiskasvatuksen ja koulutuksen tutkimus tietoa	Toimiva viestintä (ulkoinen ja sisäinen) / Lapin aikuis-koulutus-brändi/ yhteinen näkyvyys ja tiedottaminen	Opettajien pedagoginen osaaminen (oppimisen johtamisen menetelmät ja pedagoginen laadunhallinta)
	Keskinäinen luottamus ja win-win-periaate (sosiaalinen pääoma)	Koulutusten henkilö-/yrityskohtaistaminen	Aikuiskoulutuksen tutkimuksen, kehittämisen ja koulutuksen synergia	Toimiva ja selkeä työnjako	Näyttötutkinnot ja osaamisen arviointi
		Reaktioherkkyys, ketteruus ja proaktiivisuus		Yhteisiä koulutustuotteita ja -palveluja	Toimiva opintojen ohjaus/tutorointi
		Yrittäjyyttä tukevat koulutusjärjestelmät/ rakenteet		Opetuksen tieto- ja viestintätekniikka sekä etätukipalvelut	
		Toimiva maahanmuuttajien koulutus		Osaava tieto-, neuvonta- ja ohjaushenkilöstö	
		Hyvät oppimisympäristöt (sis. monimuoto-opiskelun infran)		Tutkinnonosien järjestämisen /suoritusmahdollisuudet vapaan sivistystyön oppilaitoksissa	
		Tutkintojen jousto työelämän osaamistarpeiden mukaan		Seutukuntiin viedyt koulutus- ja työelämäpalvelut	

Läpileikkaavina arvoina: Työelämälähtöisyys ja -läheisyys, oppija- ja asiakaslähtöisyys, tasa-arvoisuus ja syrjimättömyys, yhteistyö ja kansainvälisyys

TAULUKKO 2. Kriittiset menestystekijät

Toimenpidekokonaisuudet ja toimenpide-ehdotukset

Toimenpidekokonaisuudet noudattavat strategisten painopisteiden mukaista jakoa. Ne ovat:

1. Maakunnan ja sen asukkaiden yhteisöllisyyden, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin edistäminen
2. Maakunnan osaamisen vahvistaminen

3. Aikuiskoulutukseen liittyvän tutkimuksen ja ennakoinnin kehittäminen
4. Aikuiskoulutuspalvelujen sekä verkostoitumisen edistäminen
5. Aikuiskoulutuksen pedagoginen kehittäminen

Taulukossa 3 on toimenpidekokonaisuuksittain esitetty ne toimenpiteet, jotka on tarkoitus toteuttaa vuoteen 2020 mennessä.

VISIO 2020	Suomen huipulla - Lapissa on laadukkaat ja joustavat jatkuvan oppimisen pitkospuut, jotka takaavat tulevaisuuden osaamisen, työn ja hyvinvoinnin.				
PÄÄTAVOITE	Lapin maakunnan osaamisen, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin vahvistaminen.				
Strategiset painopisteet	Yhteisöllisyys ja hyvinvointi	Osaaminen ja koulutus	Ennakointi ja tutkimus	Aikuiskoulutuspalvelut ja verkostot	Jatkuva oppiminen ja aikuispedagogiikka
Toimenpidekokonaisuus	Maakunnan yhteisöllisyyden, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin edistäminen	Maakunnan osaamisen vahvistaminen	Aikuiskoulutukseen liittyvän tutkimuksen ja ennakoinnin kehittäminen	Aikuiskoulutuspalvelujen sekä verkostoitumisen edistäminen	Aikuiskoulutuksen pedagoginen kehittäminen
Toimenpiteet	Vaikutetaan aktiivisella osallistumisella maakunnan kehittämiseen	Kehitetään pysyvä koulutusorganisaatioiden, työelämän ja kolmannen sektorin välinen keskusteluareena/kehittämiskoostumus	Vahvistetaan aikuiskoulutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaa	Muodostetaan Lapin aikuiskoulutuksen koordinaatio-/johtoryhmä.	Kehitetään työelämälähtöisiä sekä työelämäläheisiä opetusmenetelmiä
	Kehitetään yhdessä aluetta palvelevia aikuiskoulutuksen toimintamalleja	Parannetaan aikuis-koulutustoimijoiden ketteryyttä uusilla aktiivisilla toimintamalleilla	Kehitetään maakunnan yhteiset ennakointiprosessit	Vakiinnutetaan tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen verkostotoiminta	Vahvistetaan opettajien aikuispedagogista osaamista
	Lisätään elinkeino- ja aluelähtöisiä ratkaisuja aikuiskoulutuspalveluihin	Lisätään työssä ja työpaikoilla tapahtuvaa koulutusta ja oppimista	Kehitetään ennakointitiedon yhteinen ”sähköinen työpöytä”	Kehitetään yhdessä aikuiskoulutuksen laadunvarmistusta	Laaditaan koulutusorganisaatioille ohjauksen kokonaissuunnitelma sekä tutorointisuunnitelma
	Vahvistetaan yrittäjyyden edistämisen toimintamalleja (oppilaitos - kehittämissyhtiöt - ELY-keskus)	Kehitetään yhdessä asiakaslähtöisiä koulutuskonsepteja	Vahvistetaan ennakointiosaamista	Kehitetään asiakas-/yrityslähtöisiä palveluja	Kehitetään opintojen modulointia ja joustavuutta
	Hyödynnetään vapaan sivistystyön oppilaitosten ja toimijoiden (kansanopistot, kansalaisopistot, kesäyliopisto, opintokeskus ja liikunnan koulutuskeskus) verkostoitunutta toimintaa	Kehitetään maahanmuuttajien koulutusta (ml. työperäinen maahanmuutto)		Luodaan edellytyksiä aikuiskoulutuksen kansainvälistymiselle	

TAULUKKO 3. Toimenpidekokonaisuudet ja toimenpide-ehdotukset

Läpileikkaavina arvoina: Työelämälähtöisyys ja -läheisyys, oppija- ja asiakaslähtöisyys, tasa-arvoisuus ja syrjimättömyys, yhteistyö ja kansainvälisyys

Maakunnan ja sen asukkaiden yhteisöllisyyden, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Lapissa on positiivinen vire. Matkailun sekä kaivosalan kasvu ovat tuoneet maakuntaan uudenlaista yrittäjyyttä, tahtoa kehittyä ja olla mukana kehityksessä. Lapin aikuiskoulutusstrategian keskeinen tavoite on tukea maakunnan laaja-alaista kehittymistä. Lapissa panostetaan erityisesti siihen, että asukkaat voivat hyvin. Tavoitteena on, että Lapissa on työtä ja palveluja koko maakunnan alueella.

Vaikutetaan aktiivisella osallistumisella maakunnan kehittämiseen

Tavoitteena on, että aikuiskoulutustoimijat osallistuvat aktiivisesti maakunnan kehittämiseen ja huolehtivat, että päätöksenteossa myös koulutukselliset näkökulmat huomioidaan. Tämä tarkoittaa aktiivista osallistumista niin maakunta-, seutukunta- kuin myös kuntatasolla. Koulutusorganisaatioissa ja työelämässä oleva asiantuntijuus tulee hyödyntää tehtäessä maakunnallisia tai alueellisia kehittämissuunnitelmia. Oppilaitosten ja korkeakoulujen tulee aktiivisesti tuottaa sellaisia kehittämis- ja koulutuskokonaisuuksia, jotka tukevat maakunnan elinkeinoelämän kilpailukykyä, julkisen sektorin tehokkuutta, työvoiman työllistymistä ja syrjäytymisen ehkäisemistä.¹

- Toimeenpano: Kaikki aikuiskoulutusketän toimijat, aluehallintoviranomaiset, koulutusorganisaatiot², työelämä ja järjestöt

Kehitetään yhdessä aluetta palvelevia aikuiskoulutuksen toimintamalleja

Tavoitteena on, että maakunnassa on oppilaitosten yhteisiä koulutus- ja kehittämispalvelujen toimintamalleja, joilla turvataan palvelujen saatavuus koko maakunnassa. Lapin maakuntakorkeakoulun toiminta on osoittanut, että alueellisille palveluille on tarvetta. Erityisesti aluekeskusten ulkopuolelle tarvitaan etäkoulutautumismahdollisuuksia ja yritysten kehittämisen toimintamalleja. Aikuiskoulutuksen kehittämistoiminnan tulee tapahtua asiakaslähtöisesti. Korkeakoulukonsernin yhteinen aikuiskoulutuksen toimintamalli kehitetään huomioon ottaen aluelähtöisyys.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot yhdessä kuntien sekä työ- ja elinkeinoelämän kanssa

Lisätään elinkeino- ja aluelähtöisiä ratkaisuja aikuiskoulutuspalveluihin

Koulutus- ja kehittämispalvelujen tulee pohjautua kunkin alueen tarpeisiin. Tavoitteena on kehittää elinkeino-, yritys- ja aluelähtöisiä ratkaisuja, mikä edellyttää seutukunta-kohtaisia yhteistyöelimiä koulutuksen/aikuiskoulutuksen

koordinoititehtäviin. Hyvä pohja tälle on Lapin maakuntakorkeakoulun seutukuntatyössä. Alue toimijoiden roolia vahvistetaan aikuiskoulutuspalvelujen tarpeen kartoittamisessa sekä palvelujen lisäämisessä.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot yhdessä kuntien sekä työ- ja elinkeinoelämän kanssa, maakuntakorkeakoulu, Lapin ELY ja TE-toimisto. Seutukuntatyön koordinointi ELYlle.

Vahvistetaan yrittäjyyden edistämisen toimintamallia

Lappi on pk-yritysten maakunta. Uudet työpaikat syntyvät ensisijaisesti yksityiselle sektorille. On tärkeää, että yrittäjyyden edistämiseksi luodaan yhteistyönä palveluketjuja tai toimintamalleja oppilaitosten, kehittämissyhtiöiden ja ELYn kanssa. Tavoitteena on, että yrittäjyys nähdään maakunnassa yhtenä työllistymisen mahdollisuutena. Yrittäjähenkisyyttä kehitetään jo opintojen aikana.

- Toimeenpano: Alueelliset kehittämissyhtiöt ja kuntien elinkeinotoimi, Lapin ELY, TE-toimisto, koulutusorganisaatiot, seudulliset yrityspalveluverkostot sekä yritykset

Hyödynnetään vapaan sivistystyön oppilaitosten ja toimijoiden (kansanopistot, kansalaisopistot, kesäyliopisto, opintokeskukset ja liikunnan koulutuskeskus) verkostoitunutta toimintaa

Vapaan sivistystyön oppilaitokset toimivat koko maakunnassa, osa valtakunnallisina. Tätä vapaan sivistystyön verkostoa tulee hyödyntää koulutuksia toteutettaessa. Hyvän pohjan tarjoaa mm. Lapin maakuntakorkeakoulu ja Lapin kesäyliopiston yhteistyö kansalais- ja kansanopistojen kanssa.

- Toimeenpano: Kunnat, kansalaisopistot, kansanopistot, maakuntakorkeakoulu, avoin korkeakoulu, kesäyliopisto, Kalotin oppimiskeskus ja Lapin liikuntakeskus/urheilupuisto

Maakunnan osaamisen vahvistaminen

Osaavan työvoiman saatavuus on maakunnan menestymisen ehto ja haaste. Lähivuosina Lapissa poistuu työmarkkinoilta huomattavan paljon työvoimaa ja osaamista. Työelämän osaamisvaatimukset muuttuvat merkittävästi: yhden alan osaamisesta siirrytään moniosaamiseen ja verkostotyöhön, geneeriset ja sosiaaliset taidot korostuvat. Osaavan työvoiman saatavuuden ongelmat ovat uhka niin Lapin elinkeinoelämälle kuin julkisen sektorin toimivuudellekin.

¹Aikuiskoulutuksen tulee olla osana maakunnan innovaatio-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

²Koulutusorganisaatioilla tarkoitetaan aikuiskoulutusta toteuttavia tahoja Lapissa.

Kehitetään pysyvä aluehallinnon, koulutusorganisaatioiden, työelämän ja kolmannen sektorin välinen keskusteluareena/kehittämisfoorumi

Lapissa on jo pitkään tehty yhteistyötä koulutusorganisaatioiden ja työelämän välillä. Yhteistyö on keskittynyt lähinnä yksittäisen asian tai hankkeen ympärille. Tarvetta on luoda jatkuva sekä työelämää että koulutuksen kehittämistä palveleva keskustelu-/kehittämisfoorumi, joka keskustelee laajasti yhteiskunnassa ja erityisesti koulutus- ja työelämässä tapahtuvista muutoksista ja trendeistä. Työskentelymuotoina voi olla nettifoorumi, työpaja sekä aika-ajoin laajempi tilaisuus tai seminaari. Foorumi toimii osittain omaehtoisena toimintana, osittain koordinoituna yhteistoimintana.

- Toimeenpano: Kaikki aikuiskoulutuskentän toimijat kuten koulutusorganisaatiot, aluehallintoviranomaiset, työ- ja elinkeinoelämä, järjestöt sekä seudulliset yrityspalveluverkostot. Vetovastuu Lapin ELYllä, järjestelyvastuu kaikilla toimijoilla yhdessä.

Parannetaan koulutusorganisaatioiden ”ketteryyttä” (reagointinopeutta) uusilla aktiivisilla toimintamalleilla

Koulutuksen tarjonnan ja kysynnän kohtaannossa on haasteita. Koulutus ei vastaa kysyntään riittävän nopeasti. Tavoitteena on kehittää uudenlaisia toimintatapoja, joilla vastataan nopeasti työelämän ja yksilöiden tarpeisiin. Tämä edellyttää tiivistä ja systemaattista työelämäyhteistyötä ja hakevan toiminnan malleja.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot, Lapin ELY, TE-toimisto, työelämä

Lisätään työpaikoilla tapahtuvaa koulutusta ja työssä oppimista

Työpaikalla aidossa työympäristössä ja työtilanteissa tapahtuva oppiminen on keskeinen osa ammattitaidon oppimista, varmistamista ja kehittämistä. Koulutuksen ja ohjauksen tulee olla laadukasta ja vastata ammattitaitovaatimuksiin. Edistetään työpajojen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä.

- Toimeenpano: Oppisopimustoimijat, muut koulutusorganisaatiot ml. korkeakoulut, työelämä, työpajat, kolmas sektori

Kehitetään yhdessä asiakaslähtöisiä koulutuskonsepteja

Lapissa on tehty paljon yhteistyötä koulutusten järjestämisessä ja kehittämishankkeiden toteuttamisessa. Uutena tavoitteena on tehdä koulutuskonsepteja, joissa eri koulusteiden ja oppilaitosten erityisosaaminen yhdistetään. Näin voidaan luoda yhteisiä räätälöityjä koulutuskokonaisuuksia esimerkiksi yritysten henkilöstön täydennyskoulutukseen tai koulutusvientiin. Tarkoitus on saada jokaisen koulutusorganisaation erityisosaaminen paremmin hyödynnettyä ja mahdollistaa oppilaitosten profiloituminen.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot

Kehitetään maahanmuuttajien koulutusta, ohjausta ja kotoutumista

Tavoitteena on kehittää sekä maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta että ammatillista koulutusta ja työperäisen maahanmuuton vaatimaa lisäkoulutusta. Lapin keskeinen tulevaisuuden haaste on osaavan työvoiman saatavuus. Lappi tarvitsee tulevaisuudessa työperäistä maahanmuuttoa. Myös se osaaminen ja koulutusvalmius, mitä maakuntaan jo muuttaneilla maahanmuuttajilla on, tulee hyödyntää. Tämä tarkoittaa, että kehitämme maahanmuuttajille suunnattua kotoutumiskoulutusta ja luomme maahanmuuttajille tuettuja räätälöityjä koulutusväyliä mm. oppisopimuskoulutuksen tai työpajakoulutuksen kautta. Kaikkia aikuiskoulutuspalveluja kehitetään niin, että myös maahanmuuttajilla on mahdollisuus niihin osallistua.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot, kunnat, työelämä, työpajat, TE -toimisto ja Lapin ELY

Aikuiskoulutukseen liittyvän tutkimuksen ja ennakoinnin kehittäminen

Aikuiskoulutus on tärkeä osa koulutus-, työvoima- ja elinkeinopolitiikkaa. Aikuiskoulutusta kehittämällä tuetaan työurien pidentämistä, työllisyysasteen nostamista, ammatillista liikkuvuutta sekä työvoiman liikkuvuutta. Jotta näihin voidaan tehokkaasti vaikuttaa, tarvitaan tutkimusta ja systemaattista ennakoitua työelämän muutoksista ja potentiaalisten opiskelijoiden koulutustarpeista ja -tavoista. Lapissa on ennakoitu koulutustarpeita, mutta tutkimuksellisesti tuettu aikuiskoulutuksen kehittäminen on ollut vähäistä. Ennakoinnin osalta ongelmana on ollut ennakoititiedon hajanaisuus sekä tiedon vaikea löydettävyys.

Vahvistetaan aikuiskoulutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaa

Tavoitteena on vahva aikuiskoulutuksen osaamiskeskittymä, joka kehittyessään luo perustan aikuiskoulutuksen tutkimus- ja kehittämiskeskukselle. Aikuiskoulutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen käynnistetään Lapin korkeakoulukonsernin koordinoimana verkostomaisena toimintana. Verkostoon voivat tulla mukaan kaikki Lapin aikuiskoulutuskentän toimijat. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan kautta saadaan aikuiskoulutukseen ja -kasvatukseen liittyvää monitieteellistä tutkimuksellista tukea ja koulutusta. Verkoston toiminta painottuu tutkimusavusteiseen kehittämiseen ja osaamisen tuottamiseen.

- Toimeenpano: Korkeakoulukonserni yhdessä muiden aikuiskoulutustoimijoiden kanssa

Kehitetään maakunnan yhteisiä ennakointiprosesseja

Ennakkoinnilla tuotetaan tietoa siitä, millaista osaamista työelämä tulevaisuudessa tarvitsee ja miten tähän tarpeeseen voidaan vastata. Ennakointitietoa on paljon, mutta se on hajanaista ja osin puutteellista. Lappiin on tarve luoda ja vakiinnuttaa systemaattinen maakunnallinen ennakointimalli, ennakointityötä ja tutkimusta tukeva tietoaaineisto sekä varmistaa niiden käytettävyys maakunnan kehittämistyössä. Lapissa on käynnistynyt Lappi kuvaan 2030 -hanke, jonka tavoitteena on yhteisten ennakointiprosessien kehittäminen. Ennakointiyhteistyön tulee olla pysyvää toimintaa, johon kukin osapuoli osoittaa riittävät resurssit.

- Toimeenpano: Lapin liitto, Lapin ELY, koulutusorganisaatiot sekä työ- ja elinkeinoelämä. Maakunnallisen ennakkoinnin vetovastuu on Lapin liitolla ja Lapin ELYllä.

Kehitetään ennakointitiedon yhteistä ”sähköistä työpöytä”

Tavoitteena on kehittää ja vakiinnuttaa maakunnan yhteinen ennakkoinnin tietoaalusta, josta löytyy kaikki ajankohdainen ja tarpeellinen koulutuksen ennakointitieto helposti käyttökelpoisessa muodossa niin yksittäisten kansalaisten kuin myös palvelujen tuottajien näkökulmasta. Maakunnallisella ennakointisivustolla/työpöydällä on tavoitteena tukea aluekehittämistä laajasti ja tuottaa tietoa mm. eri toimialojen kehittämiseen.

- Toimeenpano: Lapin liitto, Lapin ELY, koulutusorganisaatiot

Vahvistetaan ennakointiosaamista

Ennakointitiedon kerääminen, sen hyödyntäminen ja vaikuttavuuden arviointi on koulutussuunnittelussa sekä maakunnan kehittämisessä keskeistä. Tämä vaatii eri osapuolten ennakointiosaamisen vahvistamista.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot, Lapin liitto, Lapin ELY, TE-toimisto

Aikuiskoulutuspalvelujen kehittäminen sekä verkostoitumisen edistäminen

Toimiva aikuiskoulutus vaatii rinnalleen tehokkaat TNO-palvelut sekä laajat, toimivat ja aktiiviset yhteistyöverkostot. Laadukkaan aikuiskoulutuksen on oltava asiakas- ja työelämälähtöistä palvelutoimintaa, jossa kysyntä ja tarjonta kohtaavat. Lapissa on panostettu erityisesti verkostomaisesti tuotettuihin aikuiskoulutuksen TNO-palvelujen kehittämiseen.

Muodostetaan Lapin aikuiskoulutuksen johto-/koordinaatioryhmä

Lapin aikuiskoulutuksen kehittämiseksi perustetaan aikuiskoulutuksen yhteistyötä johtava/koordinoiva ryhmä.

Tavoitteena on, että koulutusorganisaatiot ja muut yhteistyötahot suuntaavat toimintansa aikuiskoulutusstrategiassa ilmaistujen tavoitteiden mukaisesti niin omissa organisaatioissaan kuin myös yhteistyössä muiden kanssa. Johtoryhmä ohjaa, seuraa ja arvioi aikuiskoulutusstrategian toteuttamista sekä ottaa yhdessä kantaa valtakunnalliseen aikuiskoulutuksen kehittämiseen. Johtoryhmän koordinoitu toiminta vahvistaa lappilaisten yhteistä vaikuttamista.

- Toimeenpano: Johtoryhmässä on edustettuna keskeiset koulutusorganisaatiot, Lapin ELY ja Lapin liitto. Lapin ELY yhdessä koulutusorganisaatioiden kanssa vastaa koordinaatio-/johtoryhmän perustamisesta.

Vakiinnutetaan tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen verkostotoiminta

Lapissa on tehty aikuiskoulutuksen TNO-palvelujen maakunnallinen strategia. Verkostotoiminnan vakinaistaminen ja kehittäminen ovat strategian keskeisiä toimenpiteitä. Tavoitteena on turvata Lapin TNO-palvelujen resurssit sekä osaaminen toimimalla verkostoissa sekä kehittää sähköisiä palveluja sekä verkkopohjaista työkalua. Tavoitteena on luoda yhteinen toimintatapa ja näkyvyys. ELYn tehtävänä on koordinoita TNO-verkoston vakiinnuttamista.

- Toimeenpano: Ohjausverkosto, koulutusorganisaatiot, TE-toimisto, Lapin ELY

Kehitetään aikuiskoulutuksen laadunvarmistusta

Jokaisella koulutuksen järjestäjällä tulee olla laadunhallintajärjestelmä. Lapissa tavoitteena on kehittää yhdessä aikuiskoulutuksen laatua mm. turvaamalla ja parantamalla aikuiskoulutuksen palvelujen saatavuutta sekä kehittämällä aikuiskoulutuksen laadunvarmistusta. Laadun suunnittelua ja tavoitteellisuutta kehitetään yhteisellä markkinointi- ja palvelustrategialla sekä viestintäsuunnitelmalla. Aikuiskoulutuspalvelujen laadukkuutta kehitetään yhtenäistämällä palvelukonseptien toteuttamisprosesseja ja laatimalla niille yhteiset prosessikuvaukset.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot

Kehitetään asiakaslähtöisiä palveluja/tuotteita

Palvelujen tulee olla sekä henkilö- että yritysasiakkaiden helposti saatavissa ja saavutettavissa. Lapissa panostetaan erityisesti opiskelijoiden verkko- ja etäopiskelupalvelujen, rekrytointipalvelujen sekä yrityksille suunnattujen palvelujen kehittämiseen. Asiakaslähtöisissä palveluissa asiakkaat ovat mukana kehittämässä palveluja. Henkilö- ja yritysکوhtaisiin matalan kynnyksen palveluihin on resursoitava, jotta kaikille, erityisesti aliedustetuille ryhmille varmistetaan palvelujen saatavuus. Etäopiskelumahdollisuuden luominen on ratkaiseva tekijä monen aikuisopiskelijan koulutukseen hakeutumiselle.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot, TE-toimisto, Lapin ELY, työelämä

Luodaan edellytyksiä aikuiskoulutuksen kansainvälistymiselle

Kansainvälistyminen on yksi elinkeinoelämän tulevaisuuden merkittävimmistä tekijöistä. Se asettaa myös aikuiskoulutukselle niin sisällöllisiä kuin myös verkostoitumiseen liittyviä vaatimuksia, myös koulutusmarkkinat kansainvälistyvät. Kolmen rajanaapurimaan Lapissa kansainvälistyminen on mahdollisuus sekä koulutuksen viennin että tuonnin osalta. Kansainvälistymistä tulee edistää verkostoitumisen ja käytännön yhteistyön kautta ml. asiantuntija ja opiskelijavaihto.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot, TE –toimisto, työelämä

Aikuiskoulutuksen pedagoginen kehittäminen

Aikuiskoulutuksen pedagogisella kehittämisellä tavoitellaan sitä, että aikuisen oppimisessa otetaan paremmin huomioon aikuisten kyvyt, aikaisemmin hankittu osaaminen sekä elämäntilanteet. Aikuisopiskelijoiden oman elämän tietovaranto voi poiketa paljonkin siitä, mitä tutkintoon suoraan vaaditaan, mutta se voi kuitenkin pätevoittää aikuisen työelämään. Tämä vaatii aikuiskouluttajilta uudenlaista työtettä: työ on yhä enemmän ohjausta, valmennusta, suurempien kokonaisuuksien hallintaa sekä yhteistyötä työelämän kanssa.

Kehitetään työelämälähtöisiä sekä työelämäläheisiä opetusmenetelmiä

Vahvistetaan työelämälähtöisten ja/tai -läheisten opetusmenetelmien käyttöä. Lisätään työelämän kanssa tehtäviä oppimisprojekteja ja luodaan toimivat suhteet työelämän kanssa myös korkea-asteen koulutuksessa.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot

Vahvistetaan opettajien aikuispedagogista osaamista

Aikuisten opettaminen vaatii uudenlaisia pedagogisia taitoja kuten etäopetusmenetelmien hallintaa, näyttötutkintojen arviointiosaamista, opiskelijoiden ohjaustaitoja, oppimisen johtamisen taitoa sekä monikulttuurisuusosaamista. Tavoitteena on, että opettajien pedagogista osaamista vahvistetaan mm. täydennyskoulutuksella.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot, korkeakoulukonserni, Lapin AVI yhteistyössä ELYn kanssa

Laaditaan koulutusorganisaatioille ohjauksen kokonaissuunnitelma sekä tutorointisuunnitelma

Aikuiskoulutuksessa korostuu opintojen ohjaus, tutorointi sekä opintojen henkilökohtaistaminen. Aito henkilökohtaistaminen vaatii erityistä panostusta ohjauksen resursointiin. Tavoitteena on, että Lapin koulutusorganisaatioissa

tehdään ohjauksen kokonaissuunnitelma sekä laaditaan prosessikuvaukset, joissa huomioidaan koulutukseen hakeutuminen ja tutkinnon suorittaminen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkiminen.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot

Kehitetään opintojen modulointia ja joustavuutta

Aikuiskoulutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden aikaisempi osaaminen sekä mahdollisuus opintojen suorittamiseen työn ohessa. Opintoja onkin syytä kehittää siten, että ne voidaan suorittaa joustavasti opiskelijan lähtökohdista. Tavoitteena on, että opintoja voidaan suorittaa moduuleina, joita voidaan yhdistää osaamistarpeiden mukaisesti. Lisäksi tavoitteena on parantaa aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista, myös maahanmuuttajien osalta. Ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten eurooppalaisen siirtojärjestelmän (ECVET) käyttöönotto helpottaa osaltaan osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.

- Toimeenpano: Koulutusorganisaatiot

Esitetyt toimenpiteet vuoteen 2020 mennessä:

1. Vaikutetaan aktiivisella osallistumisella maakunnan kehittämiseen
2. Kehitetään yhdessä aluetta palvelevia aikuiskoulutuksen toimintamalleja
3. Lisätään elinkeino- ja aluelähtöisiä ratkaisuja aikuiskoulutuspalveluihin
4. Vahvistetaan yrittäjyyden edistämisen toimintamallia
5. Hyödynnetään vapaan sivistystyön oppilaitosten ja toimijoiden (kansanopistot, kansalaisopistot, kesäyliopisto, opintokeskukset ja liikunnan koulutuskeskus) verkostoitunutta toimintaa
6. Kehitetään pysyvä aluehallinnon, koulutusorganisaatioiden, työelämän ja kolmannen sektorin välinen keskusteluareena/ kehittämisfoorumi
7. Parannetaan aikuiskoulutustoimijoiden ketteryyttä (reagointinopeutta) uusilla aktiivisilla toimintamalleilla
8. Lisätään työpaikoilla tapahtuvaa koulutusta ja oppimista
9. Kehitetään yhdessä asiakaslähtöisiä koulutuskonsepteja
10. Kehitetään maahanmuuttajien koulutusta, ohjausta ja kotoutumista
11. Vahvistetaan aikuiskoulutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaa
12. Kehitetään maakunnan yhteisiä ennakointiprosesseja
13. Kehitetään ennakointitiedon yhteistä ”sähköistä työpöytää”
14. Vahvistetaan ennakointiosaamista
15. Muodostetaan Lapin aikuiskoulutuksen koordinaatio-/johtoryhmä
16. Vakiinnutetaan tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen verkostotoiminta
17. Kehitetään aikuiskoulutuksen laadunvarmistusta
18. Kehitetään asiakaslähtöisiä palveluja/tuotteita
19. Luodaan edellytyksiä aikuiskoulutuksen kansainvälistymiselle
20. Kehitetään työelämälähtöisiä sekä työelämäläheisiä opetusmenetelmiä
21. Vahvistetaan opettajien aikuispedagogista osaamista
22. Laaditaan koulutusorganisaatioille ohjauksen kokonaissuunnitelma sekä tutorointisuunnitelma
23. Kehitetään opintojen modulointia ja joustavuutta

Strategian toimeenpano

Maakunnallisen aikuiskoulutusstrategian tehtävänä on suunnata toimenpiteet kohti visiota 2020. Strategiassa on esitetty 23 toimenpidettä, joilla varmistetaan, että aikuiskoulutus takaa osaltaan tulevaisuuden osaamisen, työn ja hyvinvoinnin Lapissa. Aikuiskoulutuksen kehittämistyö on käynnissä kaikilla strategian painopisteillä. Strategia vahvistaa kehittämisen suuntaa.

Yhteisöllisyyden, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin osalta on tärkeää, että hyödynnämme ja kehitämme olemassa olevia seutukuntakohtaisia alueryhmiä, jotta saamme lisättyä elinkeino- ja aluelähtöisiä ratkaisuja aikuiskoulutuspalveluihin.

Osaamisen ja koulutuksen osalta on tärkeää, että koulutus on nopeasti reagoivaa ja ajantasaista niin, että se pystyy vastaamaan mahdollisimman nopeasti työelämän muutoksiin ja kysynnän vaihteluun. Tärkeää on saada Lapissa jatkuva keskustelu työelämän edustajien, maakunnan aluekehittäjien ja kouluttajien välille. Tavoitteena on, että viimeistään vuoden 2013 alkupuolella järjestetään yhteinen aikuiskoulutusseminaari/-tapahtuma.

Ennakointia ollaan jo nyt kehittämässä mm. Lappi kuvaan 2030 -hankkeella ja myös aikuiskoulutuksen **tutkimuksen ja kehittämisen** tärkeys tiedetään. Tavoitteena on, että tutkimus- ja kehittämiskeskusten valmistelevat toimenpiteet aloitetaan mahdollisimman pikaisesti.

Aikuiskoulutuspalvelujen sekä verkostoitumisen kehittämiseksi on tärkeää, että maakuntaan saadaan muodostettua johto-/koordinaatioryhmä³, joka linjaa yhteisesti aikuiskoulutuksen kehittämistä tavoitteena koulutustarpeiden mukaiset laadukkaat ja tasa-arvoiset aikuiskoulutuspalvelut. Aikuisohjauksen strategian toimeenpano ja vakiinnuttaminen on jo käynnissä.

Aikuispedagogisen osaamisen vahvistamisen osalta on tärkeää tuntee aikuisten oppimisen ja ryhmädynamiikan perusteet sekä ottaa käyttöön työelämälähtöiset ja -läheiset oppimis- ja ohjausmenetelmät. Tavoitteena on aikuiskouluttajien vahva työelämän kehittämisote ja -osaaminen.

Kaikki 23 toimenpidettä ovat sellaisia, joiden toteuttaminen tulee aloittaa mahdollisimman nopealla aikataululla. Osaksi toimenpiteet ovat jo käynnissä ja kehittämissuunta on hyvä. Yhtäkään toimenpidettä ei voida lykätä kauas tulevaisuuteen.

Aikuiskoulutusstrategian laatiminen on tarjonnut hyvän keskustelupaikan aikuiskoulutuksen kehittämissideoiden esittämiseksi. Strategiatyössä tärkeämpää on ollutkin prosessi kuin

strategia-asiakirjan aikaansaaminen. Työpajoissa tapahtuneet keskustelut ja pohdinnat ovat vieneet Lapin aikuiskoulutusta eteenpäin ja samalla motivoineet ja sitouttaneet tekijöitä yhteisiin päämääriin aikuiskoulutuksen kehittämisessä. Strategian tarkoituksena on tukea jatkossa aikuiskoulutuksen toimijoiden yhteistyötä, viestintää ja päätöksentekoa. Matka jatkuu yhdessä.



³Aikuiskoulutuksen johtoryhmän tehtävänä ei ole päättää, mitä kukin toimijataho tekee, vaan ohjata ja sopia yhdessä aikuiskoulutuksen kehittämisestä. Jokaisella koulutusorganisaatiolla on omat päätöksentekovelvollisuutensa.

TAUSTA-AINEISTO:

Aalto, H-K. & Ahokas, I. & Kuosa T. 2008. Yleissivistys ja osaaminen työelämässä 2030 – menestyksen eväät tulevaisuudessa. Hankkeen loppuraportti. Tulevaisuuden tutkimuskeskus 1/2008. Turku.

Aikuiskoulutus Lapin kehittäjänä. Aikuiskoulutuksen kehittämisen suuntaviivat Lapissa vuoteen 2003. 1999. Lapin lääninhallituksen julkaisusarja 1999:1. Rovaniemi.

Ammattillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus. Akku-johtoryhmän väliraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:20. Opetusministeriö. Helsinki.

Ammattillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus. Akku-johtoryhmän toimenpide-ehdotukset (toinen väliraportti). Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:11. Opetusministeriö. Helsinki.

Elinikäisen ohjauksen kehittämisen strategiset tavoitteet. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:15. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki.

Ennakolliset väestönmuutostilastot Lapin kunnissa vuonna 2012. Lapin liitto.

ETLA 2011. Etlan alue-ennuste maakunnittain. <http://www2.toimialaonline.fi/Dialog/SaveShow.asp>

Karlöf, B. 2004. Strategian rakentaminen, sisältö ja välineet. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kauppakamarin osaamisselvitys. Yritysten osaamistarpeet vuoteen 2016. 2012. Kauppakamarin selvitys 2012. Helsinki.

Kestävää kilpailukykyä ja aktiivista osaamista jokaiselle. Varsinais-Suomen aikuiskoulutusstrategia 2009-2015. Länsi-Suomen lääninhallitus. Julkaisu 4/2009.

Koulutus ja tutkimus vuosina 2011-2016. Kehittämissuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki.

Lapin koulutusstrategia vuoteen 2010. Lapin lääninhallituksen koulutusstrategiaryhmän esitys. 2003. Rovaniemi.

Lapin läänin aikuiskoulutuksen alueellinen toimenpideohjelma. Lääniraportti 2005. Opetusministeriön julkaisuja 2005.

Lapin korkeakoulukonsernin aikuiskoulutuksen kehittämissuunnitelma.

Lapin toimintaympäristön nykytilanne ja kehitysnäkymät vuoteen 2015. 2011. Lapin AVI, Lapin liitto ja Lapin ELY-keskus.

Lappi, Pohjoisen luova menestyjä. Lapin maakuntaohjelma 2011-2014. 2011. Lapin liitto. Rovaniemi.

Lappi, Pohjoisen luova menestyjä. Lapin maakuntasuunnitelma 2030. 2009. Lapin liitto.

Menestyjäksi Lapissa – Maakunnallinen aikuisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden strategia vuoteen 2020. 2010.

Oivallus. Loppuraportti. 2011. Elinkeinoelämän keskusliitto. Helsinki.

Oivallus. 2. väliraportti. Moniosajuuus syntyy ryhmissä. Tulevaisuuden koulutus tukee ja edistää yhdessä tekemistä. 2010. Elinkeinoelämän keskusliitto. Helsinki.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. 2011. Valtioneuvoston kanslia. Helsinki.

Saranki-Rantakokko, S. 2012. OSUVA- hanke: Lapin elinkeinoelämän osaamistarpeet ja osaamisen edistämisen innovaatiot – top down, bottom up & inside out. Väliraportti 13.2.2012. Rovaniemi.

Tarkiainen, M. & Ruokanen, K. 2012. Lapin oppilaitokset. Lukuvuosi 2011-2012. 2012. Lapin aluehallintoviraston julkaisuja 3/2012. Lapin aluehallintovirasto. http://www.avi.fi/fi/virastot/lapinavi/Ajankohtaista/julkaisut/Documents/Lapin_oppilaitokset_lukuvuonna_2011-2012.pdf

Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025. Ehdotus koulutustarjonnan tavoitteiksi vuodelle 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:16. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki.

Tilastokeskus 2010. Suomen virallinen tilasto (SVT): Aikuiskoulutustutkimus [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-3589. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 3.8.2012]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/aku/>

Tilastokeskus 2011. Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön koulutusrakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-4586. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 3.8.2012]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/vkour/>

Työelämän kehittämissstrategia vuoteen 2020. 2012. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Väestönmuutokset Lapissa 2004-2012 tapahtumakuukauden mukaan. 2012. Lapin liitto.

KUVAT JA TAULUKOT:

Valokuvat:

Valokuva kannessa: Pitkospuut. Hannu Huovila/Vastavalo.fi. 2004.

Valokuva sivulla 11: Pitkospuut Koivusaarella. Anne Pudas.

Valokuva sivulla 19: Kivikasa II. Eero Vilmi/Vastavalo.fi. 2008.

Valokuva sivulla 27: Yhdessä eteenpäin Ylläksellä. Marja Kivikäs. 2006.

Kuvat:

Kuva 1. Lapin aikuiskoulutuksen arvoperusta

Kuva 2. Aikuiskoulutuksen viitekehys

Kuva 3. Lapin oppilaitokset kunnittain sekä yksiköittäin vuonna 2011

Kuva 4. Lapin aikuiskoulutuksen toimijoita 2012

Kuva 5 (liite 1). Strategiaprosessi

Kuva 6. (liite 1) Strategiaproessin eteneminen vaiheittain

Taulukot:

Taulukko 1. Aikuiskoulutuksen muodot

Taulukko 2. Kriittiset menestystekijät

Taulukko 3. Toimenpidekokonaisuudet ja toimenpide-ehdotukset

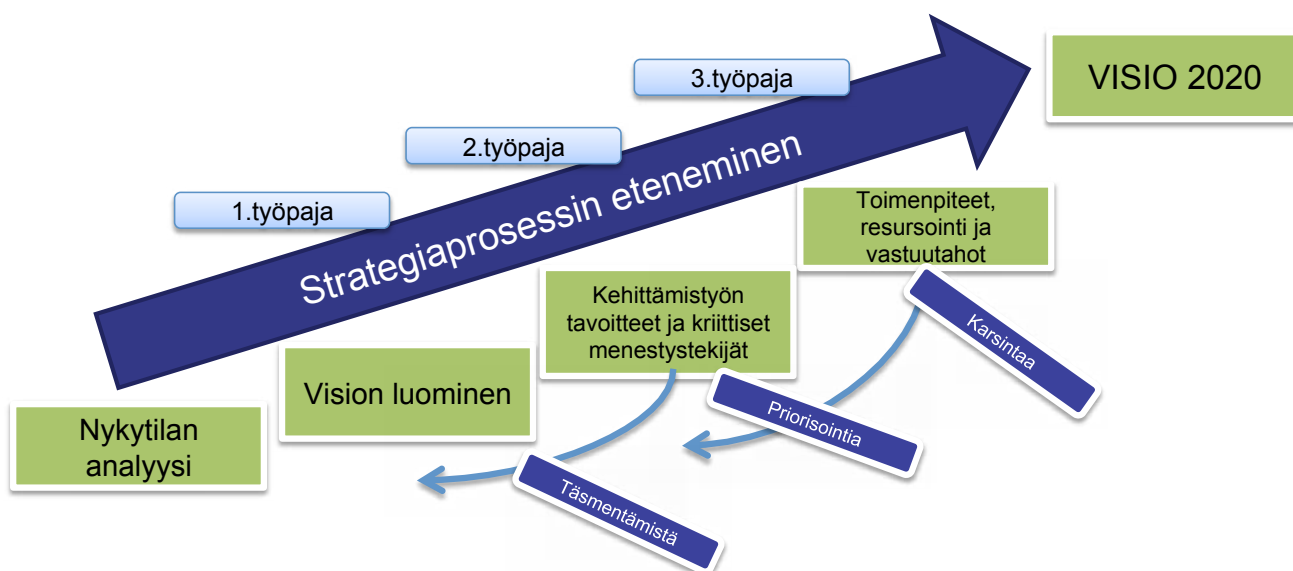
Taulukko 4. Yhteenveto esitetyistä toimenpiteistä vuoteen 2020 mennessä

Liite 1.

Kohti visiota 2020 – aikuiskoulutusstrategian prosessikuvaus

Visio on näkemys siitä, minkälaiseksi organisaatiota tai jokin tiettyä toimintaa halutaan kehittää. Visio asetetaan tietyn ajaksi, ja tuon jakson päätyttyä tulee vision toteutumista voida arvioida. Strategiaan on kirjattu keinot toteuttaa visio. Strategia ja strategiaproessi pitävät sisällään pohdintoja, johdopäätöksiä, valintoja ja toimenpiteitä, joiden avulla pyritään saavuttamaan asetettu visio. Strategia tarkoittaa nykyhetkessä tehtäviä päätöksiä ja toimenpiteitä tulevan menestyksen varmistamiseksi ja mahdollisuuksien hyödyntämiseksi.

Lapin aikuiskoulutusstrategiaa on työstetty kolmessa työpajassa (Kuva 5). Ensimmäinen työpaja kokoontui marraskuussa 2011, tällöin asetettiin Lapin aikuiskoulutukselle visio vuoteen 2020. Vision avulla luotiin Lapin aikuiskoulutukselle tavoitetila, mihin suuntaan aikuiskoulutusta halutaan yhdessä kehittää tulevina vuosina. Ensimmäisessä työpajassa tehtiin myös Lapin aikuiskoulutuksen nykytila-analyysi SWOT-menetelmän avulla sekä kartoitettiin aikuiskoulutuksen kehittämisen tavoitteet ja painotukset. Aikuiskoulutuksen kehittämisen tavoitteiksi nousivat yhteisöllisyys, jatkuvan oppimisen tukeminen, aktiiviset verkostot, laadukas koulutus, osuva koulutus, ennakointi ja tutkimus sekä osaamisen ja hyvinvoinnin edistäminen maakunnassa. Näistä muodostettiin strategiset painopisteet seuraavaan työpajaan.



KUVA 5. Strategiaproessi.

Strategiset painopisteet ovat 1) Yhteisöllisyys ja hyvinvointi, 2) Koulutus ja osaaminen, 3) Ennakointi ja tutkimus, 4) Aikuiskoulutuspalvelut ja verkostot sekä 5) Jatkuva oppiminen ja aikuispedagogiikka. Toinen työpaja järjestettiin helmikuussa 2012, jolloin lähdettiin miettimään kehittämistyön tavoitteiden keskeisiä sisältöjä, kriittisiä menestystekijöitä. Kriittiset menestystekijät ovat vähimmäisehtoja, joiden pitää olla kunnossa, jotta visio on saavutettavissa. Kriittiset menestystekijät ryhmiteltiin strategisten painopisteiden mukaisesti, vaikka todellisuudessa ei näin suoraa luokittelua voidakaan tehdä. Moni asia on useamman painopisteen alla. Tällainen työtapa kuitenkin mahdollisti sujuvan työpajatyöskentelyn. Strategisille painopisteille asetettiin tavoitteet ja toimenpidekokonaisuudet.

Toimenpidekokonaisuudet ovat 1) maakunnan yhteisöllisyyden, yrittäjyyden ja hyvinvoinnin edistäminen, 2) maakunnan osaamisen vahvistaminen, 3) aikuiskoulutukseen liittyvän tutkimuksen ja ennakoinnin kehittäminen, 4) aikuiskoulutuspalvelujen sekä verkostoitumisen edistäminen ja 5) aikuiskoulutuksen pedagoginen kehittäminen. Huhtikuussa järjestetyssä kolmannessa työpajassa mietittiin yhdessä konkreettiset toi-

menpiteet, jotka on tehtävä, jotta kriittiset menestystekijät ovat kunnossa ja jotta päästään kohti visiota 2020. Työpajassa työstettiin toimenpidekokonaisuuksien mukaan tehdyissä ryhmissä konkreettisia toimenpiteitä sekä mietittiin toimenpiteiden vastuuta, resursseja ja mittareita. Kuva 6 kuvaa strategiaprossia vaiheittain.

Strategiaproessi ei ole edennyt näin suoraviivaisesti kuin, miten se on kuvattu, sillä prosessille tyypilliseen tapaan matkan aikana on tapahtunut karsintaa, täsmentämistä, priorisointia ja uudelleenarviointia. Asioista on keskusteltu, visiota arvioitu ja arvoja mietitty useampaan otteeseen. Strategian rakennetta on muutettu useaan kertaan matkan aikana. Prosessi onkin strategiatyössä tärkeämpää kuin se, että saadaan aikaiseksi varsinainen strategia-asiakirja. Työpajoissa tapahtuneet keskustelut ja pohdinnat ovat vieneet Lapin aikuiskoulutusstrategian prosessia eteenpäin, kirkastaneet ideoita ja samalla motivoineet ja sitouttaneet tekijöitä yhteisiin päämääriin aikuiskoulutuksen kehittämisessä. Strategian tarkoituksena on tukea jatkossa aikuiskoulutuksen toimijoiden yhteistyötä, viestintää ja päätöksentekoa.



KUVA 6. Aikuiskoulutusstrategian eteneminen vaiheittain.

Liite 2.

Aikuiskoulutusstrategia työskentelyä on ohjannut Lapin elinikäisen oppimisen ja ohjauksen yhteistyöryhmä, jossa ovat mukana:

Kauko Kunnari, puheenjohtaja, Lapin ELY-keskus
Anna-Liisa Eeronheimo, varapuheenjohtaja, Lapin ELY-keskus
Marja Kivekäs, sihteeri, Lapin aikuiskoulutusstrategia -projekti
Elisa Suutala, Lapin aluehallintovirasto (varalla Kari Torikka)
Olli Pohjonen, Lapin liitto (varalla Ritva Kauhanen)
Jussi Leponiemi, Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia (varalla Anni Miettunen)
Erkki Jääskö, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä (varalla Leila Hurtig)
Juha Narkilähti, Kemijärven kaupunki (varalla Tuula Häyriinen, Itä-Lapin ammattiopisto)
Maritta Mäenpää, Saamelaisalueen koulutuskeskus (varalla Janne Näkkäläjärvi)
Esa Poikela, Lapin yliopisto (varalla Outi Ylitapio-Mäntylä)
Outi Hyry-Honka, Rovaniemen ammattikorkeakoulu (varalla Veli Juola)
Heidi Pyyny, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu (varalla Raimo Pyyny)
Juho Mutka, Lapin kesäyliopisto
Merja Ojalampi, Rovala-Opisto (varalla Pauli Karihtala, Pohjantähti-opisto)
Teppo Frant, Ammattiopisto Lappia (varalla Kari Plosila, Lapin oppisopimuskeskus)
Leena Suopajärvi, Akava Lappi (varalla Aarre Aapaoja)
Helena Piiparinen, STTK Lappi (varalla Antti Laukkanen)
Martti Kankaanranta, Länsipohjan yrittäjät ry
Seija Kupila, Lapin yrittäjät
Jukka-Pekka Kivioja, EK (varalla Kaija Pulkkinen)
Taija Jurmu, Lapin kauppakamari (varalla Timo Rautajoki)
Kaija Kinnunen, MTK-Lappi (varalla Ari Ruotsalainen)
Riitta Harmanen, Rovaniemen monitoimikeskussäätiö (varalla Samuel Juntunen Tornion Työvoimalasäätiö)
Anne Muttu, Meri-Lapin TE-toimisto (varalla Seppo Marjamaa)
Satu Tervasmäki, Lapin ELY-keskus
Pirkko Mäkelä, Posion kansalaisopisto (varalla Tapio Kostamo, Kemijärven kansalaisopisto)
Anu Turunen, Rovaniemen kaupunki

Aikuiskoulutusstrategiaa on työstetty työpajoissa (3 kpl), Elinikäisen oppimisen ja ohjauksen työajaostossa (6 kertaa) ja ELYn työryhmässä (6 kertaa).

Aikuiskoulutusstrategiatyöhön osallistuneet

Eeronheimo Anna-Liisa, Lapin ELY-keskus
Frant Teppo, Ammattiopisto Lappia
Huikuri Satu, Lapin ELY-keskus
Hurtig Leila, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä/MTI/Lapin matkailuopisto
Häyriinen Tuula, Itä-Lapin ammattioppilaitos
Irri Liisa, Lapin ELY-keskus
Jurmu Taija, Lapin kauppakamari
Jussila Jouko, Lapin ELY-keskus
Jääskö Erkki, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä
Kangastie Helena, Rovaniemen ammattikorkeakoulu
Karihtala Pauli, Pohjantähtiopisto
Karjalainen Leila, Lapin ammattiopisto
Kauhanen Ritva, Lapin liitto
Kautto Anne, Lapin yliopisto
Keränen Mari, Lapin yliopisto, aikuisopiskelija
Keränen Tiina, Lapin ELY-keskus
Kivekäs Marja, Rovaniemen ammattikorkeakoulu
Kivioja Jukka-Pekka, EK
Koski Antti, Lapin yliopisto
Koskinen Kirsi, Lapin ELY-keskus
Kuisma Tuula, Lapin ELY-keskus
Kunnari Kauko, Lapin ELY-keskus
Kuusela Päivi, Lapin ELY-keskus
Laihinen Sanna, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
Laitinen Pia, Lapin ELY-keskus
Leponiemi Jussi, Ammattiopisto Lappia
Liekola Anja, SAK
Marjamaa Seppo, Meri-Lapin työ- ja elinkeinotoimisto
Miettunen Anni, Ammattiopisto Lappia
Mutka Juho, Lapin kesäyliopisto
Muttu Anne, Meri-Lapin TE-toimisto
Mäenpää Maritta, Saamelaisalueen koulutuskeskus
Mäenpää Sanna, Lapin ELY-keskus
Mäkelä Pirkko, Posion kunta/Lapin opistopiiri
Niemi Heli, Lapin ELY-keskus
Ojalampi Merja, Rovalan settlementti ry./Rovala-opisto
Quellan Päivi, Lapin liitto
Perälä Marja, Rovaniemen TE-toimisto
Petäjämä Mirva, Lapin ELY-keskus
Piiparinen Helena, STTK
Plosila Kari, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä
Poikela Esa, Lapin yliopisto
Pruikkonen Anu, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu/Lapin maakuntakorkeakoulu
Pyyny Heidi, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
Pyyny Raimo, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
Riihiniemi Niina, Rovaniemen ammattikorkeakoulu
Saari Päivi, Rovaniemen ammattikorkeakoulu
Skyttä Kari, Lapin ELY-keskus
Suikkanen Asko, Lapin yliopisto, luennoitsija
Suopajärvi Leena, Akava
Suutala Elisa, Lapin AVI

Taavetti Arja, Rovaniemen ammattikorkeakoulu
Tervasmäki Satu, Lapin ELY-keskus
Torikka Kari, Lapin AVI
Tuomaala Milja, Lapin matkailuopisto
Turunen Anu, Rovaniemen kaupunki/Lyseonpuiston lukio
Uusipaavalniemi Tuula, Lapin ELY-keskus
Viitanen Outi, Rovaniemen ammattikorkeakoulu
Willman Erikki, Lapin ELY-keskus

Hirvonen Janne, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, pajan-
vetäjä
Ponkala-Kurttio Outi, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu,
pajanvetäjä
Luosujärvi Timo, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, pa-
janvetäjä

**Lisäksi strategiaa on käsitelty Opin ovi projektin
alueryhmissä ja maakuntakorkeakoulun alueellisissa
yhteistyöelimissä.**

Alueryhmiin osallistuneet

10.1.2012 Keski-Lapin alueryhmä:

Huttu-Hiltunen Jussi, TE-toimisto
Häkkiä Maiju, Lapin ammattiopisto, Rovapolu- projekti
Karjalainen Leila, Lapin ammattiopisto
Kasvi Sami-Pekka, Lapin ammattiopisto, Väylä- projekti
Kautto Anne, Lapin yliopisto
Puroaho, Anne Oppisopimuskeskus
Riihiniemi Niina, Rovaniemen ammattikorkeakoulu, Avoin
ammattikorkeakoulu
Räisänen Kaisa, Lapin ammattiopisto
Kilja Päivi, Lapin matkailuopisto
Tiitola Jouni, Staffpoint

1.2.2012 Itä-Lapin alueryhmä:

Björkman Heli, Itä-Lapin ammattiopisto
Kontio Lea, Itä-Lapin TE-toimisto
Kostamo Tapio, Kemijärven kansalaisopisto
Kotajärvi Toivo, Itä-Lapin ammattiopisto
Maaninka Essi, Itä-Lapin työhönvalmennussäätiö
Pikkuvirta Sirkka, Itä-lapin ammattiopisto

25.1.2012 Pohjois-Lapin LMKK:n yhteistyöelin:

Reijo Timperi, Inarin kunta
Timo Lohi, Pohjois-Lapin alueyhteistyön kuntayhtymä
Jyrki Kivi, Inarin kansalaisopisto
Viljo Pesonen, Sodankylän kunta
Raimo Hekkanen, Utsjoen kunta
Pasi Tulkki, Rovaniemen ammattikorkeakoulu
Tapio Keskimaula, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
Janne Näkkäläjärvi, Saamelaisalueen koulutuskeskus
Jaana Seipiharju, Kalottikeskus
Irja Seppänen, Inarin kunta
Liisa Holmberg, Saamelaisalueen koulutuskeskus
Janne Seurujärvi, Elinkeinoyhtiö Inlike Oy

20.2.2012 Tunturi-Lapin LMKK:n yhteistyöelin:

Mauri Tammela, Kittilän kunta
Heino Vasara, Tunturi-Lapin TE-toimisto
Riitta-Liisa Heikkinen-Moilanen, Lapin yliopisto
Jorma Puuronen, Lapin yliopisto
Pasi Tanninen, Revontuliopisto
Kyllikki Kurki, Muonion kunta
Ritva Rautiola, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
Petri Muje, Tunturi-Lapin Kehitys ry, Ruralpolis -hanke
Tarja Tammia, Lapin matkailuinsituutti
Satu Leinonen, Lapin matkailuopisto
Markku Mäkitalo, Tunturi-Lapin Kehitys ry

23.3.2012 Tornionlaakson LMKK:n yhteistyöelin:

Tapani Melaluoto, Pellon kunta
Jarmo Pienimäki, Ylitornion kunta
Anne Arrelo, Utbildning Nord
Sinikka Kähkölä, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
Seppo Särkkä, Lapin yliopisto

Liite 3.

Koulutuksen järjestäjät	Oppilaitokset	Suunnitellut muutokset ja muut huomiot
Rovaniemen koulutuskuntayhtymä	Rovaniemen ammattikorkeakoulu Lapin ammattiopisto Lapin matkailuopisto Lapin urheiluopisto Lapin kesäyliopisto Lapin oppisopimuskeskus	Rovaniemen ammattikorkeakoulun ja Kemi-Tornionlaakson ammattikorkeakoulun suunnitellaan yhdistyvän vuonna 2014 Lapin ammattikorkeakouluksi. Aloittanut toimintansa vuoden 2011 alussa.
Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia	Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu Ammattiopisto Lappia	kts. edellä
Suomen humanistinen ammattikorkeakoulu oy	Humanistinen ammattikorkeakoulu/ Tornion kampus	Toiminta päättyy Lapissa vuonna 2015.
Lapin yliopisto	Lapin yliopisto	Yliopistojen hallintomalli on muuttunut vuoden 2010 alussa. Yliopistot ovat joko itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia tai säätiölain mukaisia yksityisoikeudellisia säätiöitä. Lapin yliopisto on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos.
Suomen valtio	Saamelaisalueen koulutuskeskus	
Kemijärven kaupunki	Itä-Lapin ammattiopisto Kemijärven kansalaisopisto	
Peräpohjolan kansanopiston kannatusyhdistys ry	Peräpohjolan opisto	
Rovalan setlementti ry	Rovala-opisto Rovaniemen kansalaisopisto	
Ylitornion kristillisen kansanopiston kannatusyhdistys ry.	Ylitornion kristillinen opisto	Ammatillinen koulutus siirtyy Oulun Diakoniaopistolle 1.1.2013.
Ranuan kristillisen kansanopiston kannatusyhdistys ry	Ranuan kristillinen kansanopisto	
Pohjantähti-opiston kannatusyhdistys ry	Pohjantähtiopisto	
Ammattiopisto Luovi	Ammattiopisto Luovi / Ylitornion toimipiste	Toiminta päättyy keväällä 2014.
Inarin kunta	Inarin kansalaisopisto	
Kemin kaupunki	Kemin työväenopisto	
Oulunseudun setlementti ry	Kemin kansalaisopisto	
Keminmaan kunta	Kivalojen seutuopisto	Keminmaan, Simon ja Tervolan kansalaisopistot yhdistyivät Kivalojen opistoksi 1.8.2008.
Kittilän kunta	Revontuli-opisto	Kittilän, Enontekiön ja Sodankylän kansalaisopistot yhdistyivät Revontuli-opistoksi 1.1.2010.
Kolarin kunta	Kolarin kansalaisopisto	
Muonion kunta	Muonion kansalaisopisto	
Pellon kunta	Pellon kansalaisopisto	
Posion kunta	Posion kansalaisopisto	
Ranuan kunta	Ranuan kansalaisopisto	
Rovaniemen kaupunki	Rovaniemen kaupungin kansalaisopisto	
Sallan kunta	Sallan kansalaisopisto	
Tornion kaupunki	Tornion kansalaisopisto	
Utsjoen kunta	Utsjoen kansalaisopisto	
Ylitornion kunta	Ylitornion kansalaisopisto	

Liite 4.

Lapin aikuiskoulutuksen SWOT- analyysi.

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• Lapissa on vahvat toimijat, jotka toimivat yhdessä ja tuntevat toisensa• Toimintaympäristö tunnetaan hyvin ml. lähinaapurimaat• Elinkeinoelämän kumppanuus• Koulutusten aluevaikuttavuus on hyvä (työllistyminen)• Maakuntahenkisyys (LAPPI = MET)• Lapin korkeakoulujen laatu ja yhteistyö• Oppimisympäristöt ovat hyvät• Ainutlaatuisen kattava kansalaisopistoverkosto• Pitkä kokemus aikuiskoulutuksen toteuttamisesta• Lapissa on koulutuksen järjestämiseen vaadittavaa osaamista ja tarjontaa koulutuksista• Verkko-opetus on Suomen huippua, opiskelijoita on ympäri Suomen/maailman• Vahva ennakointiosaaminen/ tekeminen• Kehittämismyönteisyys koulutuksenjärjestäjillä• Lapissa on osaavaa, innostunutta, luovaa ja innovatiivista henkilöstöä, joka on jatkuvasti liikkeellä ja askeleen edellä muita• Hankkeissa on käynnistetty TNO-osaamisen kehittäminen ja erityisryhmien TNO-palveluihin panostaminen	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none">• Resurssien puute joka koskee sekä koulutusta että TNO-palveluita• Työpaikkojen katoaminen Lapista• Pitkät etäisyydet• Väestön poismuuttaminen• Puutteelliset tietoliikenneyhteydet• Koulutusyhteistyön vähäisyys• Kilpailu asiakkaista koulutuksenjärjestäjien kesken• Koulutusorganisaatioiden ja TE -toimistojen vähäinen yhteistyö• Mennään liian tutkintotavoitteisesti, kun pitäisi mennä osaamisen kehittämistä painottaen• Koulutuksen reagoitiherkkyys on alhainen• Ennakointitiedon puute tai siihen reagoimattomuus• Koulutetaan aloille, joilla ei ole työllistymismahdollisuuksia• Ei ole valmiuksia mukavuusalueen laajentamiseen (uusien aluevaltauksien tekemiseen tai uuden oppimiseen)• Tutkimusperusteinen kehittäminen heikkoa – yliopiston rooli epäselvä• Valmiudet opettajuuden muutokseen heikot (tavoitteena opettajasta ohjaajaksi)• Monikulttuurisuuden osaamattomuus.
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• Rakenne- ja rahoitusuudistus• Resurssien määrä• Etäisyydet ja toimijoiden vähäisyys antaa mahdollisuuden koulutuksen tarjoajille• Lapissa kasvavia elinkeinoja kuten matkailu ja kaivosala, jotka luovat uusia työpaikkoja ja koulutustarvetta• Vahvan tutkimus-, kehittämis- ja koulutusyksikön perustaminen korkeakoulukonserniin• Uudet innovaatiot luovat osaamisen kehittämisen tarpeita• Kansainvälisyys (3 rajanaapuria, laajat koulutusmarkkinat)• Yhteistyö niin koulutusorganisaatioiden kesken kuin myös työelämän kanssa• Verkostoituminen TNO-palveluissa• Opettajan roolin laajennus konsultoivaan suuntaan työpaikoilla• Opiskelijoiden tukeminen ja kannustaminen opintoihin luo lisää koulutustarvetta• Monikulttuurisuus ja maahanmuutto• TNO-palveluiden saatavuus sähköisesti ja henkilökohtaisesti• TNO-osaamisen ja tiedon hyödyntäminen sekä juurruttaminen• Uudenlaiset asiakasryhmät ja koulutuspalvelut: maahanmuuttajat, ammatinvaihtajat, vuorotteluvapaalaiset, työn ohessa opiskelevat jne.	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none">• Talouden taantuma• Rahoituksen väheneminen• Resurssien väheneminen – keskittäminen isoihin kasvukeskuksiin• Koulutuspoliittiset ratkaisut – koulutuspaikkojen väheneminen• Haja-asutus alueiden alasajo/ palveluiden saatavuusongelmat• Väestökehitys – muuttotappio• Periferiaan häviäminen – ei kyetä profiloitumaan• Osaavan opetus- ja ohjaushenkilöstön saatavuus• Jämähtäminen, kätertyminen, periksi antaminen – ei nähdä mahdollisuuksia• Henkisen asenneilmapiirin rajoittuneisuus• Kaksisuuntaisen kotoutumisen epäonnistuminen

Julkaisusarjan nimi ja numero Elinvoimaa alueelle 8/2012				
Vastuualue Elinkeinot, työ, osaaminen ja kulttuuri				
Tekijät Marja Kivekäs, Lapin elinikäisen oppimisen ja ohjauksen yhteistyöryhmä		Julkaisuaika Lokakuu 2012		
		Kustantaja /Julkaisija Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
		Hankkeen rahoittaja / toimeksiantaja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/ Rovaniemen ammattikorkeakoulu/ Lapin aikuiskoulutuksen toimintamallin kehittämishanke.		
Julkaisun nimi Pitkospuilla – jatkuvan oppimisen poluilla Lapin aikuiskoulutusstrategia 2020				
Tiivistelmä <p>Lapin aikuiskoulutusstrategian tavoitteena on linjata aikuiskoulutuksen kehittämistä Lapissa lähivuosina. Koulutus on ollut suuressa muutoksessa viime vuosina, ja muutos jatkuu. Tällä hetkellä tarvitaan yhdessä luotu tahtotila sille, mihin suuntaan Lapin aikuiskoulutusta kehitetään. Lapin maakunnan aikuiskoulutusstrategiaa on tehty laaja-alaisessa yhteistyössä koulutusorganisaatioiden, aluehallinnon, työelämän ja kolmannen sektorin kanssa. Strategiaa on työstetty kolmessa työpajassa sekä useissa työkokouksissa syksyn 2011 ja kevään 2012 aikana.</p> <p>Lapin aikuiskoulutukselle asetettiin visio vuodelle 2020: Suomen huipulla – Lapissa on laadukkaat ja joustavat jatkuvan oppimisen pitkospuut, jotka takaavat tulevaisuuden osaamisen, työn ja hyvinvoinnin. Lapissa tähdätään siihen, että aikuiskoulutus on tulevaisuudessa jatkuvaa oppimista tukevaa, laadukasta, osuvaa, ennakoivaa, osaamista ja hyvinvointia vahvistavaa, yhteisöllistä sekä verkostoitunutta. Aikuiskoulutuksen painopisteinä ovat 1. yhteisöllisyys ja hyvinvointi, 2. osaaminen ja koulutus, 3. ennakointi ja tutkimus, 4. aikuiskoulutuspalvelut ja verkostot sekä 5. jatkuva oppiminen ja aikuispedagogiikka. Näiden painopisteiden kehittämiseksi strategiassa esitetään 23 toimenpidettä, joilla aikuiskoulutukselle asetettu visio toteutetaan vuoteen 2020 mennessä.</p> <p>Keskeisinä tavoitteina ovat aikuiskoulutuksen maakunnallisen koordinoinnin ja yhteistyön lisääminen, elinkeino- ja aluelähtöisten palveluiden lisääminen sekä ennakointityön vahvistaminen. Lisäksi panostetaan aikuiskoulutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Myös TNO-palvelujen verkostomaisen toiminnan kehittäminen sekä aikuispedagogisen osaamisen lisääminen ovat keskeisiä tavoitteita, joihin strategiassa esitetyillä toimenpiteillä pyritään.</p> <p>Strategiatyö on osa Lapin korkeakoulukonsernin toteuttamaa Lapin aikuiskoulutuksen toimintamallin kehittämishanketta. Hanke on rahoitettu Euroopan sosiaalirahaston varoin.</p>				
Asiasanat (YSA:n mukaan) Aikuiskoulutus, jatkuva koulutus, strategia, aluekehitys, Lappi.				
ISBN (painettu) 978-952-257	ISBN (PDF) 978-952-257-618-7	ISSN-L 2242-282X	ISSN (painettu) 2242-	ISSN (verkkojulkaisu) 2242-2838
www www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi		URN URN:ISBN:978-952-257-618-7		Kieli Suomi
Sivumäärä 38				
Julkaisun tilaukset Lapin ELY-keskus, PL 8060, 96101 Rovaniemi puh. 0295 037 030				
Kustannuspaikka ja -aika Lappi 2012			Painotalo Kopijyvä Oy	

Lapin aikuiskoulutuksen visio vuodelle 2020 on:

Suomen huipulla – Lapissa on laadukkaat ja joustavat jatkuvan oppimisen pitkospuut, jotka takaavat tulevaisuuden osaamisen, työn ja hyvinvoinnin.

Lapissa on laaja-alaisessa yhteistyössä laadittu Lapin aikuiskoulutusstrategiaa. Yhdessä on mietitty tulevaisuuden visiota ja toimenpiteitä, joilla Lapin aikuiskoulutukselle asetettu visio toteutetaan. Strategiassa esitetään 23 toimenpidettä, joilla Lapin aikuiskoulutusta kehitetään yhä enemmän jatkuvaa oppimista tukevaksi, laadukkaammaksi, verkostoituneemmaksi ja osuvammaksi. Aikuiskoulutuksen kehittämisessä korostuu ennakoinnin ja tutkimuksen merkitys sekä aikuisopiskelua tukevien ja aluelähtöisten palvelujen saatavuus. Aikuiskoulutusstrategia on tarkoitettu niin aikuiskouluttajien ja aikuiskoulutusorganisaatioiden kuin myös työ- ja elinkeinoelämän ja muiden aikuiskoulutuskenttään kuuluvien tahojen käyttöön.



**ELINVOIMAA ALUEELLE 8 | 2012
PITKOSPUILLA – JATKUVAN OPPIMISEN POLUILLA.
LAPIN AIKUISKOULUTUSSTRATEGIA 2020.
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus**

ISBN 978-952-257-618-7 (PDF)

ISSN-L 2242-282X

ISSN 2242-2838 (verkkójulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-618-7

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013



Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto